

DE KORHAAN

Jaargang 29, Nummer 3
Juli 1995

In dit nummer:

- * De vele kanten van de Putter
- * Nieuwe wandelroute bij Naardermeer
- * Inventarisatie vliegveld Hilversum

VOGELWERK GROEP HET GOOI EN OMSTREKEN

DE KORHAAN

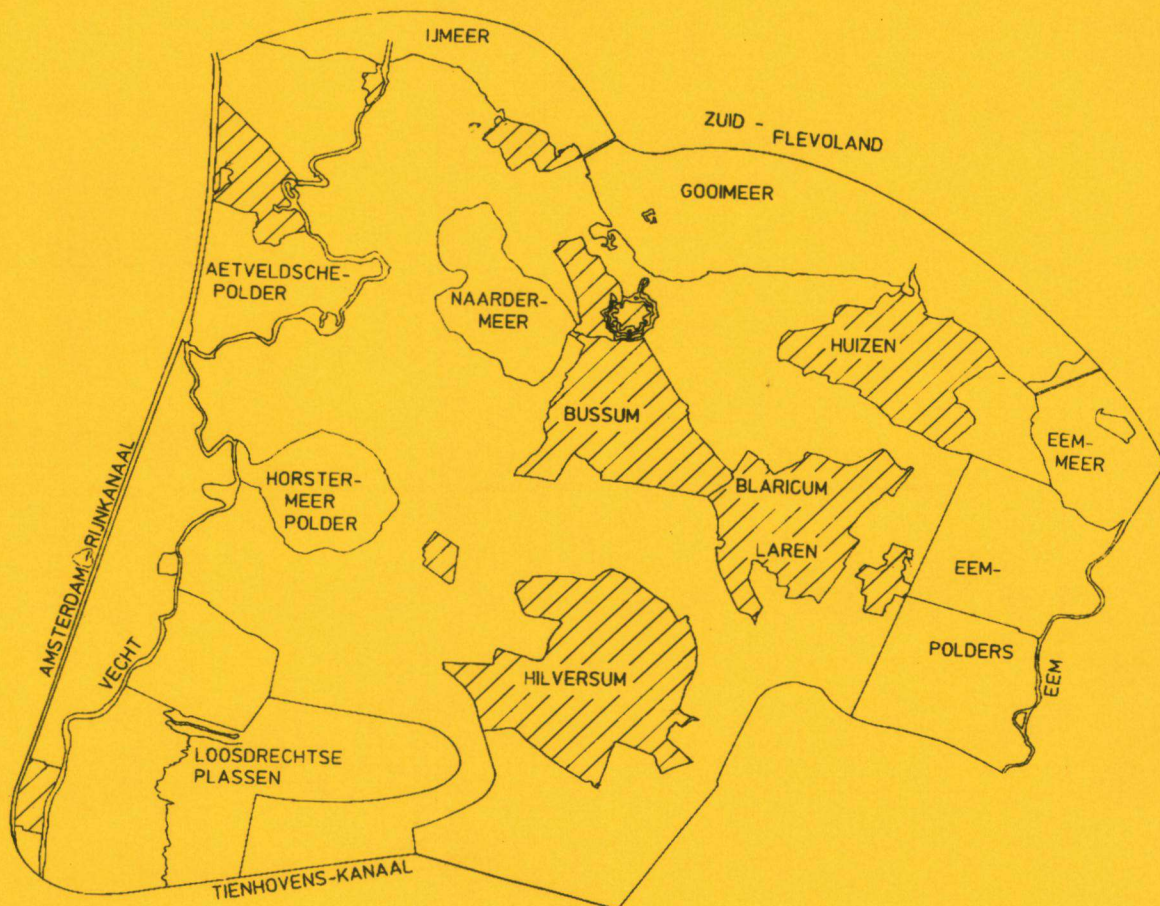
Verenigingsorgaan van de Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken.
Verschijnt 5x per jaar.

Redactie	: Wim Duurland Willem-Jan Hoeffnagel Pieter Schut Ruud Willemstein	
Redactieadres	: Menno Simonszof 84 1216 LM Hilversum	035-217222
Verzending en ledenadministratie	: Bep Dwars-Van Achterbergh Prinsenstraat 15 1211 LS Hilversum	035-233973
Advertenties	: Jacques Meijer Molenpad 19 1381 EC Weesp	02940-16502
Druk	: Grafisch Centrum Tomingroep, Hilversum.	

Het overnemen van artikelen is uitsluitend toegestaan na overleg met de redactie.
De redactie behoudt zich het recht voor artikelen voor plaatsing te weigeren.
De auteurs zijn zelf voor de inhoud van hun artikelen verantwoordelijk.

Inleveren copy: uiterlijk 15 september.

ISSN: 0929-8762

Het werkgebied van de Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken

Inhoud

Van de voorzitter	66
Nieuw ornithologisch werk van prof. Voous verschenen	67
Broedvogels van het vliegveld Hilversum en omgeving in 1994	68
Telpost Corversbos begint aan negende seizoen	69
Scholeksters tussen Vecht en Eem in 1994	70
De Putter in de zomer	73
Putters zijn veelzijdige voedselconsumenten	74
Putter inspireert ook dichters.....	75
Nieuwe wandelroute ten zuiden van het Naardermeer: De Laan	77
Kansen voor de Lepelaar in de Horstermeerpolder	79
Midwinterwatervogeltelling 1995	80
Over nestkasten en nestkaarten	82
Hilversumse manege zet deuren open voor de Boerenzwaluw	83
Goois steunpunt tegen vervolging van roofvogels.....	83
Subgroep zoekt hulp bij Knobbelzwanenbescherming	84
Baardmannetjes stelen de show bij de Stichtse brug	85
Zwaluwen per DC-6 Alpen over	86
Programma	87
Mutaties ledenbestand	88
Ontvangen Literatuur.....	89
Veldwaarnemingen.....	90

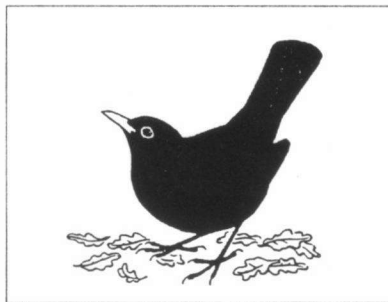

Van de voorzitter

Bij het verschijnen van dit nummer van De Korhaan is het broedseizoen voor de meeste vogelsoorten alweer zo'n beetje voorbij. Jonge Kieviten en Grutto's zijn al een poosje geleden aan de grote ontdekkings-tocht begonnen en zwerven in groepen rond. De alarmroepen van de bezorgde oudervogels zijn in de weidegebieden alweer verstomd. In de tuin hebben we jonge Merels zich al bedelend groot en dik zien eten van het voedsel dat door de voortdurend af en aan vliegende ouders werd aangevoerd. Terwijl sommige soorten nog bezig zijn met het verzorgen van het nest of van hun jongen, bereiden andere soorten zich alweer voor op de grote lange reis naar het zuiden.

Vele leden hebben zich ook dit broedseizoen weer ingezet voor het veldwerk. Er zijn bijvoorbeeld weer op diverse plaatsen weidevogelnesten beschermd en er zijn vele honderden nestkasten gecontroleerd. Helaas is er dit jaar geen grootschalige gebieds-inventarisatie uitgevoerd wegens gebrek aan menskracht. In het verleden konden in sommige jaren zelfs verscheidene gebieden tegelijk worden onderzocht, maar de laatste jaren is het moeilijker gebleken voldoende mensen te vinden voor het veldwerk en voor de coördinatie daarvan. Misschien wordt het probleem gedeeltelijk veroorzaakt doordat sommige leden niet in de gelegenheid zijn al lang voor het begin van het broedseizoen verplichtingen op zich te nemen. Voor hen kan wellicht deelname aan het SOVON nestkaartenproject een aantrekkelijk alternatief zijn. Hierover kunt u meer lezen elders in deze Korhaan.

Een tweede reden voor de moeilijk in te vullen 'vacatures' voor het inventarisatiewerk is waarschijnlijk ook het gevoel dat vele leden, vaak ten onrechte, hebben dat zij nog onvoldoende kennis van het veldwerk hebben. Het coördinatieteam van de subgroep heeft daarom besloten om voor het volgend broedseizoen weer een cursus te gaan organi-

Merel

seren die bedoeld is om mensen die belangstelling hebben voor het veldwerk, maar nog een steuntje in de rug nodig hebben om zich daarvoor op te geven, te helpen. Het is de bedoeling om in die cursus informatie te geven over de methoden van inventariseren en over het uitwerken van de verzamelde gegevens. De cursus zal praktisch van opzet worden en naast een aantal theorieavonden zal er ook in het veld onder leiding van ervaren veldwerkers geoefend kunnen worden. In de komende Korhanen zal meer informatie over deze nieuwe cursus gegeven worden. Het bestuur hoopt uiteraard op een grote belangstelling voor deze activiteit. Houdt de komende berichten hierover in de gaten!

In de Gooi en Eemlander hebben onlangs berichten gestaan over de moeilijke financiële situatie van de Stichting Vogelasiel te Naarden. Zoals bekend

zetten de vaste medewerkers en vele vrijwilligers zich daar al jaren dagelijks met groot enthousiasme en veel liefde onder leiding van mevrouw Van Ingen in voor het verzorgen van vogels die op een of andere manier, al of niet tijdelijk, niet voor zichzelf kunnen zorgen. De vogelwerkgroep steunt dit werk al jaren en het bestuur roept de leden dan ook van harte op dit werk mede te steunen. Wie een financiële bijdrage wil geven of op andere wijze het werk van het asiel wil steunen kan contact opnemen met Bertus v.d. Brink (tel.: 02152-58142).

In het voorjaar is aan alle leden een enquêteformulier toegezonden. Inmiddels wordt er hard gewerkt aan het verwerken van de ingezonden gegevens. De respons op deze enquête is zeer redelijk te noemen. Ongeveer 35% procent van de formulieren is terug ontvangen. U zult begrijpen dat het uitwerken van zoveel formulieren een hele klus is en, zoals alle werk dat wij doen, moet ook dit karwei door leden van het bestuur in de schaarse vrije tijd worden uitgevoerd. Ik wil allen, die de moeite hebben genomen een formulier in te vullen en in te leveren, in elk geval al hartelijk danken voor de moeite en ik ben er van overtuigd dat met de uitkomsten en met de vele opmerkingen die zijn aangetroffen veel kan worden gedaan om onze vogelwerkgroep nog beter te laten functioneren.

ROB KOLE

Nieuw ornithologisch werk van prof. Voous verschenen

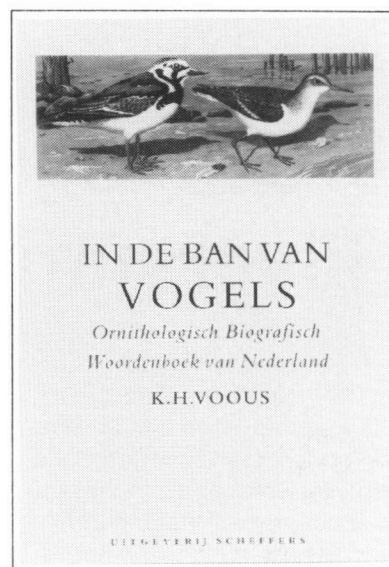
Ons medelid, de ornitholoog prof. dr. K.H. Voous mag dan onlangs 75 jaar geworden zijn: van stoppen met publiceren wil hij nog niets weten. Gelukkig maar, want zojuist is van zijn hand verschenen "In de ban van vogels", het ornithologisch biografisch woordenboek van Nederland (Uitgave Scheffers, f. 79,90). Het is een standaardwerk geworden over de beoefening van de ornithologie in ons land en tevens is het een hommage aan ongeveer 550 deskundigen van vroeger en nu, die in dit werk beschreven worden.

In het boek, dat op 28 juni op een speciale bijeenkomst in Kasteel Groeneveld te Baarn werd gepresenteerd, wordt leven en werk van zowel professionele als vrijetijdsvogelaars beschreven. Encyclopedisch, maar uiterst leesbaar. Als uitgangspunt heeft Voous personen genomen, die tussen 1 januari 1900 en 31 december 1949 in leven waren. Een tijdsspanne dus van precies een halve eeuw.

Voous heeft sinds 1986 aan het boek gewerkt en begon aan die klus op verzoek van de toenmalige voorzitter van de Club van Nederlandse Vogelkundigen, zijn schoolvriend H.F. van der Lee.

Omdat "In de ban van vogels" voor het overgrote deel bestaat uit belangwekkende biografische gegevens, zou de lezer kunnen denken hier van doen te hebben met een nieuwe encyclopedie over vogelstudie. "Dat is beslist niet de bedoeling geweest", zegt de professor uit Huizen desgevraagd in een toelichting. "Het is vooral geschreven om gelezen te worden. Je kunt het ook als naslagwerk gebruiken, maar het boek is geen dorre opsomming van de geschiedenis".

Voous was tot 1975 hoogleraar Systematiek en Verspreiding der dieren aan de Vrije Universiteit in Amsterdam. Hij heeft vele bekende en minder bekende publicaties op zijn naam staan, zoals de "Atlas van Europese vogels" (1960), "Roofvogels en uilen van Europa" (1986) en "Moerasvogels van Europa" (1992). In "In de ban van vogels" wordt ook leven en werk van een aantal leden van de vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken uitgebreid beschreven. We noemen in dit verband onze oud-voorzitters en ereleden Jan Bos en Dick Jonkers, Jaap Taapken, Evert Boeve, Willem Kraak, Kees Scharringa en natuurlijk Karel Voous zelf. Vele feiten zijn algemeen bekend, maar wist u

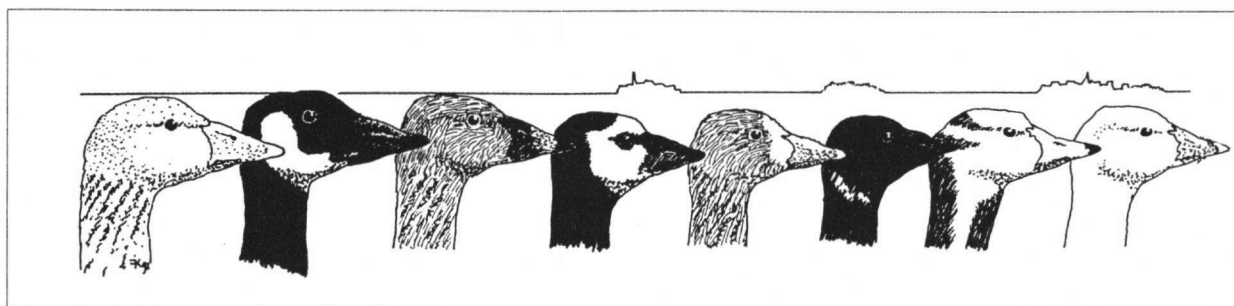

bijvoorbeeld dat Jaap Taapken rechtstreeks afstamt van de zeehelden Johan en Cornelis Evertsen en dat Jan Bos ooit in het eerste elftal van Heerenveen heeft gevoetbald naast Abe Lenstra? Het staat er ook allemaal in.

We hebben Jaap Taapken gevraagd voor de volgende Korhaan een recensie te maken van "In de ban van vogels".

Literatuur

Voous, K.H. 1995. In de ban van vogels. Ornithologisch biografisch woordenboek van Nederland. Uitgeverij Scheffers, Utrecht.

Ganzen

Leden van onze vogelwerkgroep hebben in 1994 vliegveld Hilversum en omgeving geïnventariseerd op broedvogels. Aanleiding is de mogelijkheid dat dit gebied wellicht in de toekomst een andere bestemming krijgt. In totaal werden 28 verschillende soorten broedvogels vastgesteld, zo blijkt uit het inventarisatierapport van Dick Jonkers.

Pieter Schut

Broedvogels van het vliegveld Hilversum en omgeving in 1994

In 1997 loopt het contract van het vliegveld Hilversum af. Hoewel er nog geen concrete plannen zijn, wordt er gespeculeerd over het mogelijk veranderen van de bestemming van het vliegveld en mogelijk ook het aangrenzende Egelshoek ten behoeve van woningbouw. Maar ook de bestemming natuurgebied of het vestigen van industrie is denkbaar. Om voorbereid te zijn op toekomstige ontwikkelingen, besloten de subgroep Avifauna van onze vogelwerkgroep en de Vereniging Leefmilieu Gooi en Vechtstreek om de huidige waarden van het

vliegveld en omgeving vast te leggen. Basisinventarisaties van de overige fauna en de flora zullen door Leefmilieu worden uitgevoerd.

Werkwijze

Het onderzoeksgebied ligt op de grens van Noord-Holland met Utrecht. De begrenzing wordt gevormd door de Rading, de Noodweg, de Weg op de Egelshoek en vanaf Egelshoek via een onverhard weggetje terug naar de Rading. Het gebied is 151 hectare groot. Een derde van de oppervlakte wordt ingenomen door het vliegveld, de

rest van het gebied bestaat uit akkerland (mais), grasland, bebouwing, bos en een parkeerterrein. Bij het onderzoek is gekozen voor de territoriumkarteringmethode. Deze komt er op neer

Figuur 1. Soorten en aantallen broedvogels in 1994 van het vliegveld Hilversum en omgeving.

1. Wilde eend	5	15. Zwartkop	2
2. Scholiekster	4	16. Tjiftjaf	7
3. Kievit	12	17. Koolmees	11
4. Turduur	2	18. Pimpelmees	8
5. Noutduif	10	19. Glanskop	2
6. Gr. bonte specht	2	20. Mathop	1
7. Veldleeuwerik	4	21. Boomkruiper	2
8. Boerenzwaluw	1	22. Kneu	2
9. Witte kwikstaart	3	23. Vink	8
10. Winterkoning	12	24. Huismus	8
11. Heggemus	3	25. Ringmus	5
12. Merel	18	26. Spreeuw	11
13. Gekr. roodstaart	1	27. Zwarte kraai	2
14. Roodlorenz	16	28. Ekster	4

dat het gebied vanaf een uur voor zonsopkomst wordt doorkruist en alle zang, andere baltsactiviteiten, nestvondsten en overige aanwijzingen, op kaarten worden ingetekend. Na het broedseizoen kunnen zo de territoria worden bepaald, volgens de daarvoor vastgestelde criteria. In totaal is tussen 4 maart en 18 juni door acht tellers 49 uur aan de inventarisatie van het gebied besteed.

Resultaten

In totaal zijn 28 verschillende soorten broedvogels vastge-

steld. Zij bezetten samen 169 territoria (zie figuur 1). Voor een gebied met een zo grote oppervlakte is het aantal broedvogels gering. Het is duidelijk dat dit komt door de aard van het terrein. Het vliegveld wordt intensief gebruikt, zowel door vliegtuigen, als door auto's die aan de randen rijden. De grasbegroeiing van het vliegveld wordt zeer kort gehouden, conform de eisen die de Luchtvaartwet stelt. Een deel van het overige grasland in het gebied wordt verder gebruikt voor de winning van kuilgras. Ook daar wordt dus enkele malen per seizoen gemaaid.

Toch wil dit allerminst zeggen dat het gebied waardeloos is. Voor niet-broedvogels en zoogdieren vervult het de functie van foerageergebied (voor meeuwen, kraaien, duiven, Spreeuwen, Buizerds, Kieviten en andere steltlopers) en het is voor tal van organismen van levensbelang. Bunzing, vos, muizen en zelfs de das zoeken er hun voedsel.

Bijzonder is de aanwezigheid van twee paren Tureluur in het gebied. De onderzoekers hadden dit vooraf niet verwacht. De Tureluur staat op de Rode lijst van bedreigde vogelsoorten in Nederland, een feit dat het onderzoeksgebied dus in waarde

Het vliegveld Hilversum

doet toenemen. Andere kritische weidevogels, zoals Watersnip, Grutto en Kemphaan zijn niet vastgesteld.

Bij de andere broedvogels waren niet veel verrassingen, behalve misschien de plaats waar twee paartjes Grote bonte specht zich ophielden: in een ogenschijnlijk ongeschikt bosperceel langs de Noodweg en vlakbij het woonwagenkamp.

Uiteraard hielden de onderzoekers hun ogen en oren ook open voor niet-broedvogels. Een lange lijst is in het rapport terug te vinden, waarvan vier overvliegende Kraanvogels de meest in het oog springende waarneming vormen.

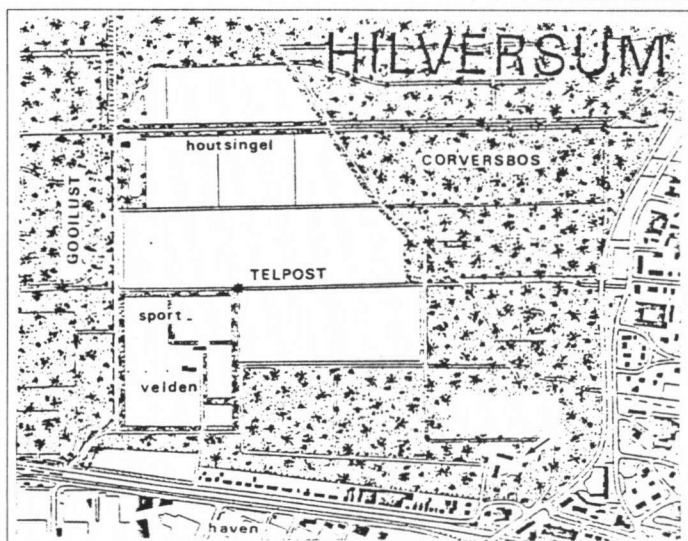
Het rapport is inmiddels verstuurd naar tal van instanties en organisaties, zoals de omliggende gemeenten en de havenmeester van vliegveld Hilversum.

Leden die het volledige rapport willen inzien of ontvangen, kunnen contact opnemen met Dick Jonkers (tel.: 02152-60456).

Literatuur

Berg, P. 1995. Tureluur, Merel en Das op vliegveld Hilversum. De Gooi- en Eemlander 13 juni 1995.

Jonkers, D.A. 1995. Vogels van het vliegveld Hilversum en omgeving in 1994. Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Hilversum. Uitgave 95.

Telpost Corversbos begint aan negende seizoen

Komend najaar zullen de tellers van vogel trek weer op de akkers van het Corversbos te vinden zijn. De tellingen starten dit jaar op 15 juli. Ze vinden plaats op zaterdag en woensdag van een half uur vóór tot twee uur (bij goede trek tot 4,5 uur) ná zonsopgang. Evenals in voorgaande jaren zijn ook nu weer alle belangstellenden welkom op de akkers. Juli is altijd goed voor trek van Gierzwaluwen. Ook de eerste steltlopers en Wespdierven trekken al door. Maar vooral het gezellig samen vogels kijken tussen de korenbloemen spreekt vele bezoekers van de telpost aan. **FRED VAN KLAVEREN**

Nadat in 1993 voor het eerst sinds de oprichting van de vogelwerkgroep een soort (de Groene specht) tot "Vogel van het jaar" was uitgeroepen, is naar aanleiding van het toen behaalde succes in 1994 de Scholekster tot aandachtssoort bestempeld. Ook dit is weer een zich opvallend gedragende soort, die heel veel mensen kennen en weinig determinatieproblemen geeft.

Dick A. Jonkers

Scholeksters tussen Vecht en Eem in 1994

Vele tientallen vogelwerkgroepleden namen de moeite om waarnemingen van de "bonte piet" te noteren en deze op te sturen. Dank zij hun inzet zijn we weer wat meer te weten gekomen over het doen en laten van de Scholekster. Het probleem met veel min of meer algemene vogelsorten is elke keer weer, dat men denkt dat alles er al van bekend is. Waarnemingen worden dan niet meer doorgegeven. Ontwikkelingen kunnen hierdoor niet worden gevolgd. Zo ook met de Scholekster. Het is inmiddels zo'n bekende soort in de graslanden geworden, dat hij aan de aandacht dreigt te ontsnappen.

Wat zijn voorkomen betreft is het oorspronkelijk een broedvogel van de kuststreken van de Noordzee. Pas in het begin van de jaren dertig is het broeden in onze regio geconstateerd, waarna vanaf het midden van de jaren zestig een sterke uitbreiding volgde. Onder de titel "Scholeksters verdienen de aandacht" gaf Bep Dwars-Van Achterbergh (in Kole et al. (red.), 1992) gestalte aan

Scholekster

het idee om meer over Scholeksters vast te gaan leggen. Deze bijdrage heeft niet de opzet om een inzicht te geven in het aantal broedparen dat tegenwoordig het gebied tussen Vecht en Eem bevolkt. Daarvoor zou een uitgebreid broedvogelonderzoek noodzakelijk zijn geweest. Het geeft aan de hand van het binnengekomen materiaal een beschrijving van het voorkomen door het jaar heen en vastgestelde broedgevallen. Tegelijkertijd

worden ook allerlei wetenswaardigheden vermeld.

Reacties

Eind mei leek het erop dat het idee om de Scholekster meer aandacht te geven onzinnig was geweest. Slechts zestien inzendingen waren binnengekomen. Gelukkig was de zorg wat te voorbarig. Aan het eind van het jaar was het aantal opgelopen tot 161! Daartussen bevonden zich er dertien, die tot de serie tellingen behoren, die elke veertien dagen in de Eempolders worden uitgevoerd. Een mooie serie die het verloop in de tijd van de aantallen in een gebied

aan geeft. Verder zijn er veertien waarnemingen doorgegeven uit de omgeving van Baarn, Soest en Hoogland. Deze zijn omdat ze buiten het onderzoekgebied van de vogelwerkgroep liggen niet verwerkt.

Verspreiding

In totaal zijn 1715 Scholeksters gezien met als topmaanden maart en april met respectievelijk 402 en 633 exemplaren. Groepsvorming bleek duidelijk

uit het grote aantal exemplaren per waarneming in maart en begin april. Daarna nam het aantal exemplaren per waarneming af. De periode waarin de families met hun vliegvlugge jongen tevoorschijn kwamen, manifesteerde zich vanaf de tweede decade van juni tot en met begin juli.

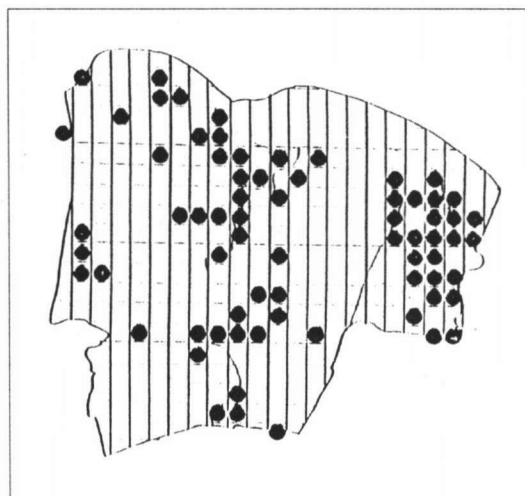
Met behulp van de gegevens van de waarnemingsplaatsen zijn de waarnemingen ondergebracht in zogenaamde kilometerhokken, waardoor een soort verspreidingskaartje ontstaat (figuur 1). Dit kaartje heeft geen ander doel dan aan te geven waar in 1994 Scholeksters zijn gezien. In het centrale deel van het Gooi met de bossen en heiden zijn geen exemplaren gesignaleerd. Wel aan de randen, waar de graslanden liggen. In het grootste deel van de blokken met dit type biotoop zijn Scholeksters gezien. Ook zijn er waarnemingen van enkele landgoederen en uit Hilversum en Naarden.

De stip aan de zuidrand van het Gooi slaat op een overvliegend exemplaar bij de Hengstenberg (Bosberg) ten noorden van Hollandsche Rading. Uit het deel van de figuur met de Eempolders valt op te maken, dat daar in vrijwel ieder blok Scholeksters zijn gezien. Ongetwijfeld hebben zich ook in de lege blokken in de Noordpolder te Veld en de Zuidpolder te Veld -deelgebieden van de Eempolders- ook Scholeksters opgehouden. Helaas worden de tellingen van de beide polders getotaliseerd en worden de gegevens niet per kilometerhok vastgelegd, zodat deze lege plekken niet met hulp van deze gegevens kunnen worden opgevuld.

Het enige gebied waarin zich in 1994 waarschijnlijk geen Schol-

eksters hebben opgehouden, kan de Zuidpolder te Veen, ten zuiden van Eemnes zijn geweest. Industrie en huizenbouw rukken daar steeds verder op en in het verleden was deze polder ook vrijwel altijd al zeer arm aan weidevogels.

Een blik op de westkant van het kaartje, met daarbij als achtergrondgegeven de vele graslanden die er voorkomen, leert dat de verspreiding daar grote

Figuur 1. Verspreiding van de Scholekster in Gooi en Omstreken in 1994.

gaten vertoont. Hier wreekt zich niet alleen het feit dat er weinig leden in dit deel van het onderzoekgebied wonen, maar ook dat er kennelijk weinig leden daar waarnemingen doen.

Aantallen

Winterwaarnemingen van Scholeksters zijn schaars. Zo geeft de Atlas van de Nederlandse Vogels (Bekhuis et al. (red.), 1987) voor de periode 1978-1983 voor onze streek over de periode 1978-1983 alleen een aanduiding van overvliegende exemplaren in januari. In aansluiting daarop vermeldt Bep Dwars-Van Achterbergh (in Kole et al. (red.), 1987) van 1986 tot 1990 waarnemingen in januari voor 1986 (3), 1988 (12) en 1989 (4). De midwintertelling van 1993 le-

verde één waarneming van een exemplaar op en die van 1994 drie, met respectievelijk elf, vijf en één Scholekster.

In februari zoeken de Scholeksters in de kuststreken de broedgebieden al weer op, maar daar is in onze streek niets van te merken, al worden er wel af en toe verspreid over de maand waarnemingen gedaan. In maart komt de trek goed op gang. Er worden dan groepen gezien, die uit vele tientallen exemplaren kunnen bestaan. De Eempoldertelling op 19 maart leverde 161 Scholeksters op. Tot in de derde decade van april zijn de aantallen nog groot. Zo waren er in de eerste decade van april tijdens bovengenoemde tellingen 220 exemplaren aanwezig en in de tweede decade 169. Begin mei suddert de trek nog door, maar daarna zijn alle Scholeksters naar de broedplaatsen verdwenen. Bekhuis et al. (red.) (1987) beschrijven dat in april al bijna het hele land bevolkt

is. Vanaf die tijd hebben de waarnemingen bijna allemaal betrekking op broedvogels. Vanaf juli raakt het binnenland ontvolkt (op. cit.). Dit komt overeen met de door ons verzamelde gegevens.

Geleidelijk aan wordt het aantal waarnemingen minder. Vanaf de eerste week van augustus zijn er tot het eind van het jaar nog enkele incidentele waarnemingen.

Sociale leven

Buiten de broedtijd zitten Scholeksters graag en veel bij elkaar. In het waddengebied zijn eigenlijk het hele jaar door wel Scholeksters in groepen bij elkaar te vinden. Wanneer het hoog water is zijn op de hoogwatervluchtplaatsen, als elders de paren al zitten te broeden grote groepen

Het winkelcentrum Meenterf in de Hilversumse Meent: één van de plekken waar de Scholekster op het dak heeft gebroed.

te zien. Groepsvorming vindt ook in het binnenland plaats. Daar komen, meestal op vaste plaatsen die jaren achtereen bezet worden, de uit het overwinteringsgebied arriverende Scholeksters bij elkaar. Overdag wordt er gerust, er vinden balsceremonieën plaats en er wordt overnacht.

Geregeld verlaten exemplaren deze plaatsen, want er moet overdag natuurlijk ook gegeten worden. Na verloop van tijd vallen deze groepen uiteen en gaan de Scholeksters hun broedgebieden bezetten. De rest van het jaar zijn deze plekken verlaten. Dit soort verzamelpaatsen worden sozen genoemd. Ook in het onderzoeksgebied zijn deze, evenals in voorgaande jaren, gevonden. In het westelijk deel van het werkgebied bevindt zich er een in de Noordpolder beoosten Muiden. Op 12 februari waren daar 14 Scholeksters aanwezig en op 8 maart 43. Andere opgegeven sozen zijn de Binnendijsche en Overscheensche polder met een maximum aantal van 60 Scholeksters op 10 april en de Hoekerpolder met een maxi-

mum van 67 Scholeksters in de tweede week van maart.

Ook langs de Eemnesservaart in de Eempolders is er een. Deze is dit jaar niet opgegeven, maar waarschijnlijk zitten de exemplaren verwerkt in de grote aantallen die in maart en april tijdens veertiendaagse tellingen zijn genoteerd.

Nachtvluchten

Af en toe zijn Scholeksters waargenomen, die 's avonds of 's nachts overvlogen. Dit was vrijwel altijd voor het begin van of na de broedtijd het geval. Op 5 maart vloog in Breukelen 's nachts een exemplaar over en op 13 maart en 23 maart was dat in Blaricum boven de Bijvanck het geval. Buiten het werkgebied - in Baarn - vloog op 8 februari om 23.00 een Scholekster over en een dag later een om ± 22.00.

Toch wordt er ook in de broedtijd wel na zonsondergang gevlogen. Zo deelde G. Kamer mee, dat Scholeksters van een broedpaar in de Kerkelanden na dat tijdstip geregeld over de wijk vlogen. Wellicht zijn dit voedselvluchten naar de aangrenzende

graslanden geweest. Op 28 juni vlogen boven het centrum van Hilversum respectievelijk zes en acht Scholeksters over en op 8 juli was dat 's nachts boven Blaricum een onbekend aantal.

Broedparen

In de Eempolders waren in ieder geval achttien broedparen aanwezig. Dit kon worden vastgesteld aan de hand van nestvondsten en paren met nog kleine jongen. In werkelijkheid is het aantal paren vele malen groter geweest. Voor het Gooi bedroeg het aantal broedparen tenminste veertien, een aantal dat in dezelfde orde van grootte ligt als bij gericht uitgevoerde broedvogelinventarisaties. De Vechtplassen komen er maar bekaaid af met enkele broedparen. Daar komen ongeveer 300 broedparen voor. Uit bovenstaande aantallen mogen dan ook geen conclusies worden getrokken. Bij de PEN-centrale in Muiden broedde een paar tussen het grind in een poel en temidden van het razende verkeer bij de afrit Almere tussen de A1 en A6 voelde een ander paar zich uitstekend op zijn gemak.

Broedplaatsen

In 25 jaar Vogels in het Gooi e.o. (Kole et al. (red.), 1992) beschrijft Bep Dwars-Van Achterbergh vijf nestelplaatsen op gebouwen. Dat waren het Philipsgebouw aan de Meerweg, het sportcomplex Corversbosch, het NOS complex en een flat aan de Bonifatiuslaan, allen in Hilversum. De wijk Kerkelanden schijnt aantrekkelijk te zijn, want tot en met 1990 was er ook jaarlijks een broedpaar op een flat aan de Kloosterlaan. Na renovatie van die flat verdween het broedpaar. Het broedpaar zit nu elders, want er zijn in 1994 wel jongen op het gazon gezien (mededeling G.Kamer).

Andere broedplaatsen in Hilversum waren: het dak van het bejaardentehuis aan de Lopez Diaslaan en dat van de Wereldomroep, het winkelcentrum in de Hilversumse Meent en waarschijnlijk weer het dak van Philips. Een paar met een bedelend jong is op de dichtbij liggende grasvelden van de rioolwaterzuiveringsinstallatie gezien.

Enige jaren geleden broedde er ook een paar op het platte dak van de tennisvereniging in het sportcomplex Crailo bij Bussum. In Naarden vestigde zich, evenals in 1993, weer een paar op het dak van het politiebureau, broedde er een paar op een zelfde plaats bij Quest International en was er waarschijnlijk

ook een paar op het dak van de torenflat aan de Rijksstraatweg. Er waren ook paren die het lager zochten. Zo broedde er in de Eempolders een paar op een mesthoop en een ander paar op een hoop kuilgras. Op het Die-reneiland in de Hilversumse Meent had een paar zich temidden van de tamme ganzen en eenden gevestigd.

Weliswaar van buiten het onderzoeksgebied, maar toch interessant zijn de meldingen van J. Taapken. Tussen Soest en Lage Vuursche zag hij een broedpaar op het gemillimeterde gras van een graszodenkwekerij bij de Ewijkshoeve. Verder nam hij samen met anderen een broedend exemplaar op 2.25 m hoogte op een omgewaaide populier bij Hoevelaken waar.

Nog curieuzer is het broedgeval in een in aanbouw zijnde schuur aan de Westerweg in Texel (Texelse Courant 7 juni 1994).

Literatuur

Bekhuis, J., R. Bijlsma, A. van Dijk, R. Lensink & F. Saris (red.), 1987. Atlas van de Nederlandse Vogels. SOVON, Arnhem. 595 p.

Kole, R.A., D.A. Jonkers, P. Schut, W. Duurland & R. Willemstein, (red.). 1992. 25 jaar Vogels in het Gooi e.o. Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Hilversum. Uitgave nummer 78.

Terlouw, R.J.S. & W.J.R. de Wijs, 1990. Weidevogelonderzoek in het landinrichtingsgebied Eemland 1989. Directie Beheer Landbouwgronden, Landinrichtingsdienst, Directie Natuur, Milieu en Faunabeheer, Utrecht. Publicatie DBL-nummer 31. 161 p. + bijlagen.

Tot grote vreugde van de redactie en hopelijk ook van de lezers, inspireert onze vogel van het jaar steeds meer leden tot het onderzoeken en beschrijven van vele bijzonderheden over de Putter. Deze keer maar liefst drie artikelen, te beginnen met bijzonderheden over het lied van de putterman (ook wel bekend als mannetjesputter)

A.J. van Klaveren

De Putter in de zomer

Wanneer de warme zon het meeste enthousiasme temt, wanneer vogelzang verstomt in zomerweer, dan is het ook stil rond het putternest. Het vrouwtje broedt of de jongen zijn nog klein. Pas daags voor het uitvliegen maken ze een leven dat het een lust is, zo boven in de boom. Het is dus niet zo vreemd als u even niet zoveel Putters meer ziet. Dat hoort bij het broedseizoen. Maar let op in juni, juli en augustus. Dan verraden de roepende jongen dikwijls de nestlokatie. Gewoon in boompjes bij u in de straat. En ook het zingende mannetje geeft aan dat er een nest moet

zijn in de buurt. Verder van het nest, hoog in de kastanjes, zingt putterman zijn lied. Een lied, een ode aan de liefde, een ode aan de zomer.

Zijn zang bestaat uit een aan-eenschakeling van welluidende hoge geluidjes: "ptlietielieptlietierlieplie-júú, ptssssrrrt-ptlietielieptlietierlieplie-júú". Pieter-praat noem ik dat. Elke zangstrofe is vier tot tien seconden lang, soms langer. Als er jongen zijn roepen 't vrouwtje en 't mannetje korte geluidjes, "pliet" of "plieteliet" (één seconde). De jonge Putters 'piet-eren' de laatste dagen in het nest al heel vertrouwd. Vaak is

het meer 'twinkeleren': "twink, twienk, tliek", steeds maar herhaald. Soms maken ze de ptssrrrt-geluiden ook al. Het komende seizoen dus, tot diep in augustus, komt het er op aan. Het is de tijd om de territoria, en zó het aantal broedparen te traceren. Let dus goed op in putterrijke en potentiële puttergebieden. In de vorige Korhaan vindt u hierover meer informatie.

Vergeet u niet uw waarnemingen door te geven? Alle waarnemingen van 1995 zijn van belang. Ook de waarneming van slechts één exemplaar is waardevol. In het broedseizoen kan dit al een territorium inhouden.

Wat eet de vogel van het jaar? Als we alleen op de volksnaam Distelvink zouden afgaan, is het voedsel wel erg eenzijdig. Laten we eens naar het voedselgedrag en de bouw van de snavel van deze kleine vinkachtige peuteraar gaan kijken.

Dick A. Jonkers

Putters zijn veelzijdige voedselconsumenten

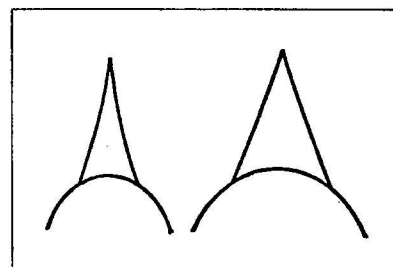
De Putter is evenals de meeste van zijn overige familieleden in de groep van vinkachtigen (Kneu, Frater, Sijs) een levendig en behendig vogeltje, dat bedreven is in het balanceren op bloemhoofdjes. Hij probeert daar zijn voedsel uit te peuteren. Meestal gebeurt dat door schuin voorover te leunen of zich vast te klemmen aan de stengels. Een aparte methode is dat hij aan het eind van een stengel gaat zitten, waardoor deze omhoog buigt en er wat makkelijker bij de zaden of bloemknoppen te komen is. De zaden probeert de Putter uit de omhulsels te pikken door de uitstekende delen te verwijderen en de snavel verder naar binnen te steken naar de verborgen lekkernijen. Soms spert hij daarbij zijn snavel open, waardoor er ruimte ontstaat en de zaden bloot komen te liggen. Beïtelen op omringende schutbladen en gesloten aren is een andere truc om rijpe zaden te verwijderen. De vorm van de snavel bewijst hem daarbij goede diensten en is in de loop van de evolutie aangepast aan zijn manier van voedsel vergaren. De snavel is lang en puntig en lijkt op een pincet. De Groenling bijvoorbeeld heeft een korte en brede snavel en de Appelvink (pittenverpletteraar!) een heel forse hoge snavel.

Het snaveltje van de mannetjesputter is wat langer dan die van het vrouwtje. Daardoor zijn de mannetjes veel beter dan de vrouwtjes in staat om de zaden van de kaardebol tussen de vrij lange stekels weg te pikken. Het vrouwtje moet de stekels eerst opzij buigen om erbij te kunnen komen.

De plaatsen waar het voedsel wordt gezocht, kenmerken zich door hun rijkdom aan "onkruiden". Akker- en wegranden, dijken, waterkanten en braakliggende terreinen zijn geliefde voedsellocaties. Het plantaardige voedsel is zeer uiteenlopend. Zaden, knoppen, bloemdelen en vruchtjes van vele tientallen planten, struiken en bomen maken deel uit van het voedselpakket. Bessen worden zelden gegeten.

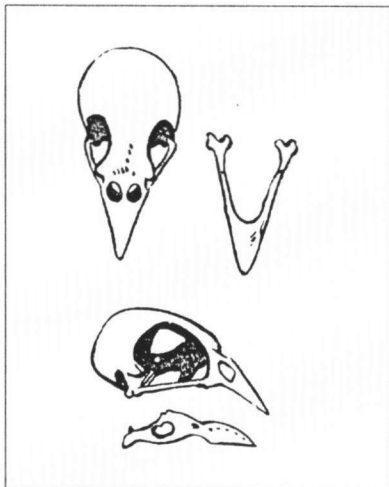
Het voert hier te ver om een uitgebreide opsomming van alle voedselbronnen te geven. Daarom een greep uit het voedselpakket. Bomen, heesters of struiken waarin putters voedselzoekend kunnen worden aangetroffen zijn onder meer coniferen als *Chaemaecyparis*, Thuja, lariks en grove den. Van de loofbomen zijn dat populier, els, berk en plataan. Franticek Turcek (1961) vond voor de Putter 19 boomsoorten, die als voedselbron dienden, waaronder ook de wilde lijsterbes. De distel, waaraan de Putter zijn volksnaam te danken heeft, behoort tot de favoriete voedselplanten, die al vanaf de midzomer, wanneer de zaden gevormd worden, frequent worden bezocht. In herfst en winter zoekt de Putter ook op de grond naar afgevallen distelbolletjes en de vrijgekomen zaden. Verwante soorten als klissen staan even-

Bovenaanzicht van een snavel van een Putter (links) en van een Groenling.

eens hoog op het boodschappenlijstje. Daarnaast nemen de composieten, zoals paardebloemen een voorname plaats in. Af en toe eet de Putter

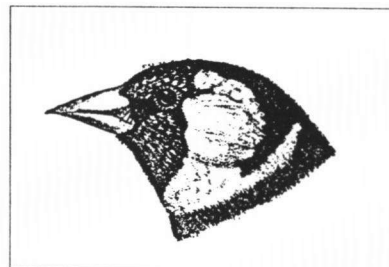

Boven- en zijaanzicht van een schedel en ondersnavel van een Putter.

ook bloemblaadjes, onder andere van vogelmuur. Er kunnen periodes zijn dat er geen plantezaden beschikbaar zijn. Dan worden zaden van openstaande denne- en sparreappels genuttigd. De vleugeltjes van de zaden worden verwijderd en het zaadje vervolgens in de snavel gekraakt. De samenstelling van het voedselpakket is niet overal gelijk,

zelfs al komen er dezelfde voedselplanten voor. Het schijnt dat er plaatselijk van een soort voedseltraditie sprake is. Zo kan het gebeuren dat kruiskruiden in het ene gebied niet en in een ander gebied wel gegeten worden. Zaden van ganzevoet, veelknoop, zeeaster, vergeet-mijnietje en duifkruid om er maar enkele uit verschillende biotopen te noemen, worden niet versmaad.

Voor zaden van grassen als straatgras, kropaar en beemdgras halen de putters ook hun neus niet op. Wie had er gedacht dat ook brandnetel op het menu voor zou komen? Hoewel je het op het eerste gezicht niet zou zeggen, is de Putter ruim gedacht ook een predator net als bijvoorbeeld de Merel, al zijn er wel grote voedselverschillen. Het is weliswaar geen predator in de zin van een roofvogel, die vrij grote prooien vangt en doodt om als voedsel te dienen, maar een soort mini-predator. Dit soort voedselgedrag beperkt zich hoofdzakelijk tot de broedtijd in de periode waarin veel prooien voor de nestjongen worden aangesleept. Kleine kevertjes, rupsjes, vliegen, muggen en luizen worden naar het nest gebracht.

De Putter heeft een pincetvormige snavel.

Literatuur:

Cramp, S. (ed.), 1994. The birds of the Western Palearctic. Crows to Finches. Oxford University Press. London. 899 blz.

Franticek Turcek, F. 1961. Okologische Beziehungen der Vögel und Gehölze. Verlag der Slowakische Akademie der Wissenschaften. Bratislava. 330 blz.

Newton, I., 1978. Finches. Collins. London. 288 blz.

März, R. 1972. Gewöll- und Rumpfungskunde. Akademie-Verlag. Berlin. 288 blz.

Schlegel, H., 1878 De vogels van Nederland. Deel I. Funke Amsterdam. 127 blz. + illustraties.

Thijssen, J.P., 1942 Het Vogelboekje. Schoonderbeek. Laren. 226 blz.

Witherby, H.F., F.C.R. Jourdan, N.F. Ticehurst & B.W. Tucker, 1965. Handbook of British Birds. Vol. I Crows to Firecrest. Gray. Edinburgh. 348 blz.

Naar aanleiding van het 'Jaar van de Putter' heeft Marc van Houten in zijn archief een stuk tekst gevonden uit het tijdschrift Vanellus, het orgaan van de Bond van Friese Vogelbeschermingswachten.

Marc van Houten

Putter inspireert ook dichters

Als je de Putter kent, zijn aangeboren acrobatische vaardigheden en uiterlijke kenmerken, is het niet zo verwonderlijk dat de vogel door de eeuwen heen de aandacht getrokken heeft van de

mens. Begin deze eeuw nog waren er in de provincie Friesland, en mogelijk daarbuiten, vreemdsoortige vogelkooitjes in de handel. Om nu niet meteen met een ingewikkelde beschrijving van de

constructie over te gaan, lijkt me een afbeelding meer voor de hand te liggen (Zie daarvoor de volgende pagina). De verrichtingen van de vogel logen er niet om. Om te kunnen

drinken trok de vogel het emmertje, een vingerhoedje, met de snavel omhoog, hield vervolgens het touwtje vast met een pootje, dan weer met de snavel een rukje omhoog, net zo lang tot de dorst gelest kon worden en het emmertje met een plonsje in het waterreservoir kon terugvallen. Op dezelfde wijze kon de Putter zich ook van voedsel voorzien uit het kindewagentje. Wat op de afbeelding niet is te zien, is dat er in de vierkante bodem van het balkonnetje een rond gat zit, waardoor het touwtje hangt met de vingerhoed. In het schuine plankje aan de rechterzijde is overlangs een spleet gemaakt, waardoor het ijzerdraadje loopt dat onder aan het wagentje is bevestigd, om te voorkomen dat het wagentje van het plankje afvalt.

De Putter is één van onze kleurrijkste inlandse vogels. karmijnrood, krijtwit, diepzwart, goudgeel en licht-roodbruin vormen een harmonisch geheel. Een aardige legende vertelt hoe het vogeltje aan al die kleuren kwam. Toen de Schepper het bonte verenkleed van de vogels schilderde, kwam de Putter te

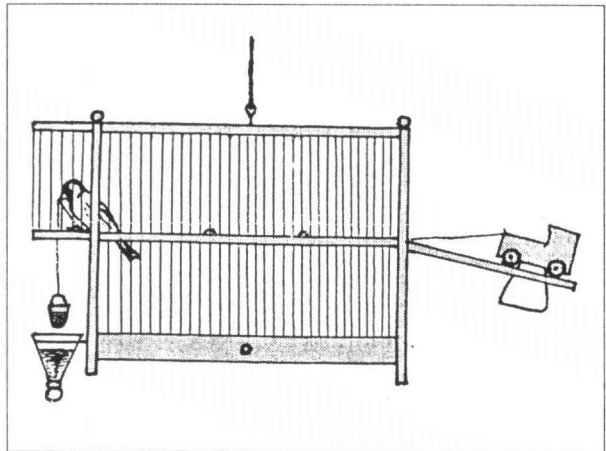
Heeft u leuke ervaringen met Putters, schrijft u dan ook eens wat regels in de Korhaan. Heeft u vrees voor het witte vel of lukt het anderszins niet, stuurt u uw waarnemingen dan naar mij op, dan verwerk ik de gegevens in de overzichten in de Korhaan. Hoe zit het bijvoorbeeld met de Putter in de kunst? Of kunt u leuke Putters tekenen? Laat dit dan úw bijdrage zijn in dit project, het jaar van de Putter.

**Fred van Klaveren
p/a VWG Het Gooi e.o.
Postbus 1028
1200 BA Hilversum**

laat. De pientere vogel hipte toen naar de verfpotten, waarin nog restjes waren overgebleven. Bij de laatste pot aangekomen vroeg hij de Heer om desnoods de restjes te gebruiken.

Het is geen wonder dat het kleurrijke vogeltje ook schilders inspireerde. Zo vindt men ze reeds afgebeeld op de wandschilderingen en mozaïeken van Pompeji. In de Middeleeuwen werd het Christuskind door Taddeo Gaddi (circa 1300 - 1366) op zijn schilderij, "Madonna met Kind, heiligen en engelen" en door Rafaël (1483-1520), wiens schilderij zelfs genoemd wordt "De Madonna met het puttertje". Ook onze Brabantse schilder Jeroen Bosch (1450-1516) laat een Putter toeschouwer zijn op zijn schilderijen "De tuin der aardse lusten" en "De verzoeking van de heilige Antonius". Mogelijk had de Putter op al deze schilderijen een symbolische betekenis, zoals zo vaak bij oude schilders.

Meer realistisch beeldde Carel Fabritius (1622-1654) in zijn laatste levensjaar het vogeltje uit op het ontroerende "Het Puttertje" (Mauritshuis, Den Haag). Over dit doek heeft men wel gezegd: "Het is dat, wat de schilder aan de waargenomen werkelijkheid heeft toegevoegd; het is de stille melancholie, die van het onopgesmukte, het onaanzienlijke uitgaat; het is de toon van de schilder, die met zijn schijnbaar eenvoudige middelen een niet te omschrijven harmonie bereikt".

Putter in vreemdsoortig vogelkooitje.

Zelfs dichters hebben de Putter gezien als aanzet om een pennevrucht te formeren. Zo ook dit fragment van Jacob van Maerlant "Der Naturen Bloeme" (circa 1268). Het complete gedicht vat alles samen wat in die tijd omtrent de natuur (mens, dieren, planten, gesteenten en metalen) bekend was.

*CORDUELIS es een clene dinc,
Ende bediet een distelvinc,
Om dat distelen, na sire wise,
Gherne soeket sine spise.
Dits van plumen menighertiers
Van vaerwen so doerdiers,
Datment te wonder aen mach sien;
Doch nes sijn oec te prisen bet.
Hier omme vintmense gheset
In gaiolen te menigher stede'
Om den mensche te merghene mede.
Al heeftse nature cleen ghemaect,
Hare sanc, die wel soete smaect,
Ende haer plumen scoen ende fijn
Doensl lief ende waert sijn
Dan der dorper schuvut:
Hi es lelic ende dorper is sijn luut.*

Aantekeningen bij het gedicht:
sire - zijn; menighertiere - van allerlei soort, velerlei; doerdire - zeer prachtig; te wonder - met bewondering; nes - is; bet - best; gaiolen - kooien; merhene - vermaken; scoen - schoon; waert - een hoge waarde hebbende; schuvut - nachtuil; dorper (r. 17) - dorpeling; dorper (r. 18) - onbeschaafd; luut - geluid.

Vrij bewerkt naar M.Hornstra Moedt uit: Vanellus, jaargang 30, nr. 2 - 1977.

Natuurmonumenten is de laatste jaren zeer actief bezig met het Naardermeer en omgeving. Er zijn niet alleen vele plannen op het gebied van natuurontwikkeling, ook wordt voorzichtig geprobeerd liefhebbers een kans te geven van al het moois rond het meer te genieten. Onlangs is een nieuwe wandelroute vrijgegeven: De Laan. Het is misschien beter als u dit verhaal niet doorvertelt.

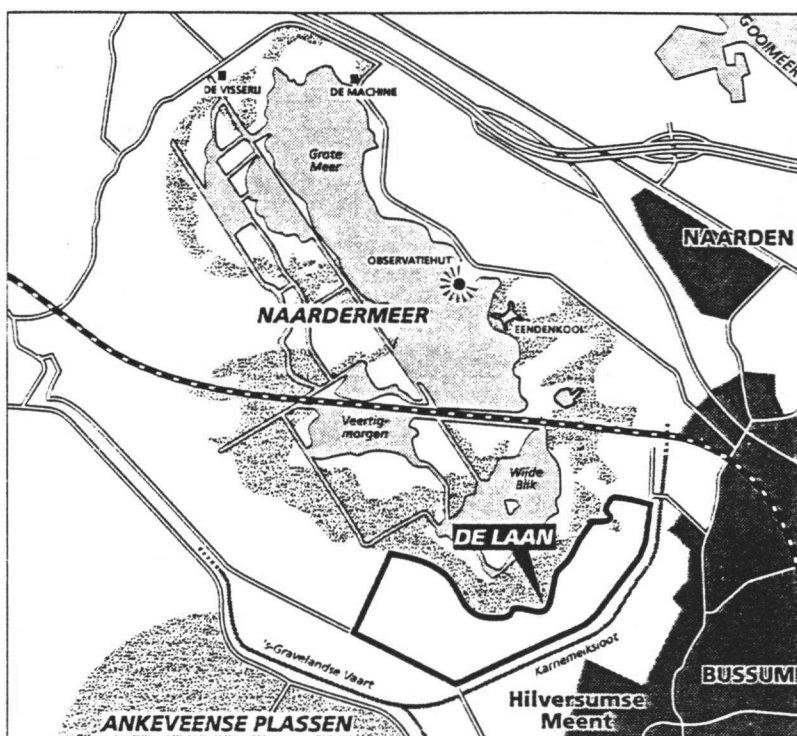
Pieter Schut

Nieuwe wandelroute ten zuiden van het Naardermeer: De Laan

Niet alle nieuws over het Naardermeer is goed nieuws. De Lepelaar is verdwenen en ook met de stand van de Purperreiger gaat het volgens beheerder Wessel Fokkema van Natuurmonumenten steeds slechter. De opkomst van de vos speelt hierbij mogelijk een belangrijke rol.

Maar Fokkema en Natuurmonumenten zitten boordevol plannen. Zonder veel publiciteit is aan de noordzijde van het meer, langs de Meerkade, een wandelroute gemaakt, die onder meer ook leidt naar een vogelobservatiehut, waar grote delen van het open meer kunnen worden overzien. Verder is het aan het Naardermeergebied grenzende Laegieskamp door Natuurmonumenten aangekocht.

Het weidegebied van dit Laegieskamp, tussen het zogenaamde Koeienbad en de Hilversumse Meent (Natuurmonumenten noemt dit stuk "de Koeienmeent") werd plas-dras gezet. Dit heeft al direct geleid tot de aanwezigheid van nieuwe vogelsoorten die hier komen fourageren. Onder meer de Lepelaar en de IJsvogel zijn gesignaleerd.

Het grootste toekomstige project hier, is het verhogen van de waterstand in de Bovenmeent. Via dit gebied en de aansluitende Heintjesrak- en Broekerpolder moet een verbinding ontstaan tussen Naardermeer en Ankeveense Plassen. Zo groeit een grootschalig natuurgebied, dat nieuwe levenskansen biedt aan flora en fauna en zeker dus ook aan vogels.

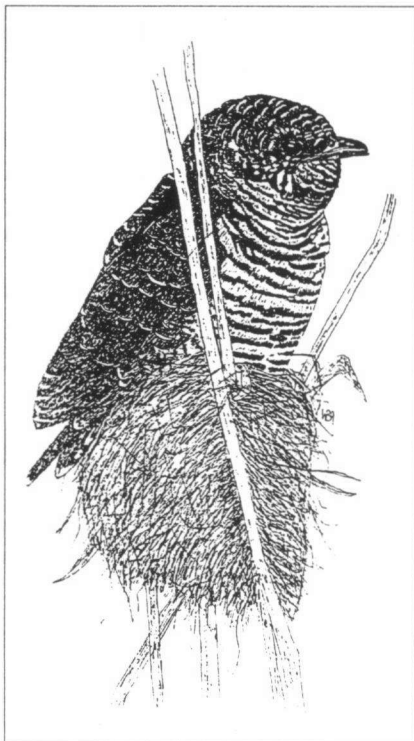
De Laan

Natuurmonumenten wil zijn leden ook de kans bieden van al dit moois te genieten. En dat vraagt iedere keer weer om het maken van afwegingen. Want als de mens de kans krijgt om te genieten van de natuur is de kans op verstoring natuurlijk groter. Zuidelijk van het Naardermeeren de spoorlijn is onlangs een bijna vijf kilometer lange

wandelroute door Natuurmonumenten vrijgegeven. Het nieuwe stuk heeft de wat deftige naam De Laan gekregen. Maar u wordt verzocht deze naam niet al te letterlijk te nemen, want zonder kaplaarzen kom je op deze "laan" niet ver.

De route begint aan de Karnemelksloot, bij het Hamerfort (aan het eind van de Verlengde Fortweg in Naarden). Net voorbij de volkstuinten opent u het hek (ook weer sluiten!) en dan begint de tocht over een pad dat al snel zeer drassig wordt. Natuurmonumenten heeft er weliswaar een knuppelpad gemaakt, dat bestaat uit afgezaagde stukken hout uit het gebied, maar dit helpt weinig. Omdat het pad na een groot stuk in De Gooi- en Eemlander (Berg, 1995) direct populair was bij vele Gooise wandelaars, waren die stammetjes al na enige weken volledig in de moerassige bodem verdwenen.

Niet zo erg, want hierdoor wordt de massa afgeschrikt. Of anders

Jonge Koekoek

In de zomermaanden wel door de "knutten", die hier altijd massaal aanwezig zijn. De echte wandelaar - mits voorzien van laarzen - zet wel door. Hij volgt de gele paaltjes en wandelt dan eerst over de overblijfselen van een dijk, die in 1610 is aangelegd bij een eerste - gelukkig mislukte - poging het Naardermeer te dempen. Via een stuk moerasbos bereik je dan de Wel-sloot. Hier staat de wandelaar plotseling weer midden in het weidegebied. En alsof je in Engeland bent: je mag hier ook wandelen, mits

je in grote lijnen de gele paaltjes volgt. Hier zijn heel vaak reeën te zien en ook de Purperreiger, die in het aangrenzende rietgebied van het Naardermeer broedt. Hier cirkelt veelvuldig een Buizerd of een Havik boven je hoofd, nadat je eerder in het moerasbos natuurlijk al de Zwartkop, de Tuinfluiter of de Koekoek had gehoord.

Verder loopt de route nu in zuidwestelijke richting om uiteindelijk uit te komen op de Melkmeent. Dit stuk kennen velen in het Gooi van een fietstochtje van Bussum naar Weesp. Tenslotte bereik je via het weggetje langs de Karnemelksloot opnieuw het beginpunt van deze wandeling.

De aantrekkingskracht van deze wandelroute zal nog groter worden als Natuurmonumenten mogelijk al eind dit jaar een vogel-

Zonder laarzen is De Laan niet begaanbaar.

observatiehut gaat plaatsen aan het stuk van het meer dat bekend staat als de Bovenste- of Wijde Blik. Onze vogelwerkgroep heeft aangeboden om te assisteren bij de inrichting van deze hut. We houden u via De Korhaan op de hoogte.

Literatuur

Berg, P. 1995. Natuurmonumenten maakt knuppelpad langs Naardermeer. De Gooi en Eemlander (9 juni 1995), Hilversum.

Kansen voor de Lepelaar in de Horstermeerpolder

Vogelbescherming Nederland ziet kansen om de Lepelaar terug te laten keren als broedvogel naar de Horstermeerpolder. Daartoe zijn tal van beheersmaatregelen in het gebied nodig en uiteraard ook de daarvoor benodigde financiën van ongeveer acht miljoen gulden. Dat blijkt uit het rapport "Kansen voor de Lepelaar in Noord-Holland", dat onlangs door Vogelbescherming is gepubliceerd.

De Horstermeer zou een aaneengesloten moerasgebied moeten worden en van de nieuwe situatie zouden ook tal van andere vogelsoorten, zoals Bruine kiekendief, Grote karekiet, Snor, Blauwborst, Baardmannetje en

Sprinkhaanzanger kunnen profiteren. De Horstermeer is één van de vijf gebieden in Noord-Holland, waar nieuwe vestigingmogelijkheden voor de Lepelaar worden gezien. Deze nieuwe publikatie over de Lepelaar is er één in een reeks, waarover we ook al eerder in De Korhaan hebben gepubliceerd. In het zuidelijke deel van de Horstermeer willen de plannenmakers door een apart peilbeheer een groot aaneengesloten moeras realiseren. Hier moet een rietland ontstaan, dat samen met de voedselsituatie ter plaatse de Lepelaar terug moet lokken. De Lepelaar was tot het begin van deze eeuw een vaste broedvogel in dit gebied.

moeten weg, want zij vormen een directe bedreiging voor vogels. Verder is absolute rust in het gebied nodig, dus (werk)verkeer en wandelaars zijn taboe.

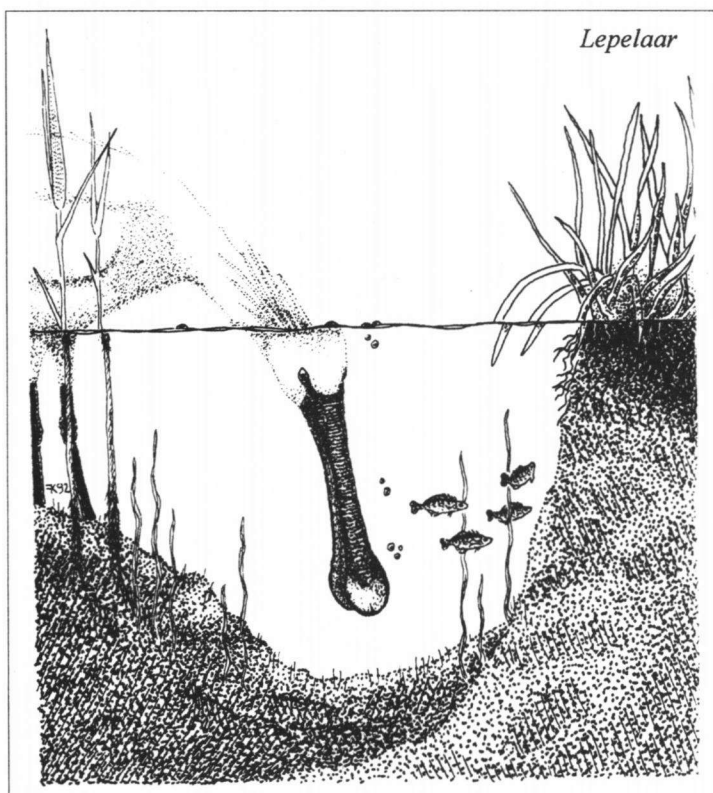
Behalve deze menselijke factoren, werkt ook de opkomst van de vos in dit gebied belemmerend. In de Horstermeer zijn mogelijkheden om 160 hectare moerasgebied te realiseren. Dat is een stuk minder dan de 500 hectare die nodig geacht wordt om op het vaste land een kansrijke situatie voor een lepelaar-kolonie te scheppen. De kans op een hervestiging van een broedkolonie in deze polder is dus beperkt.

Of het plan realistisch is, is echter de vraag. Allereerst zal de Radio Controle Dienst (RCD) uit het gebied moeten verdwijnen. De hoge antennes van deze dienst

Voorlopig is het zodoende maar zeer de vraag of een grote investering aan grondaankoop en beheersmaatregelen hier daadwerkelijk zal plaatsvinden. De plannenmakers kijken wat de haalbaarheid betreft eerder in de richting van Natuurmonumenten. Het plan om de Bovenmeent plas-dras te zetten, waardoor een natuurlijke verbinding ontstaat tussen Naardermeer en Ankeveense plassen, wordt toegejuicht. Hier zal een groot moerasgebied ontstaan, dat de Lepelaar mogelijk verleidt om terug te keren naar de plek waar hij ook al verdwenen is: het Naardermeer.

Literatuur

Smit G.F.J., Van Veen P.J., Meijer A.J.M. & S. Dirksen. 1995. Kansen voor de Lepelaar in Noord-Holland. Actie Rapport Vogelbescherming Nederland 12. Vogelbescherming Nederland, Zeist.

De traditionele Midwinterwatervogeltelling in ons werkgebied leverde iets minder waargenomen vogels op dan vorig jaar*. Waarschijnlijke oorzaak is het slechte zicht tijdens de teldagen. Maar er werden wel meer soorten gezien. Smient en Kuifeend zijn net als vorig jaar de "toppers".

Pieter Schut

Midwinterwatervogeltelling 1995

Het voorkeursweekend voor de Midwinterwatervogeltelling was 14 en 15 januari 1995. De tellers hebben zich zeer goed aan dit weekeinde gehouden. Alle tellingen lagen tussen 13 en 21 januari.

De weersomstandigheden waren over het algemeen nogal ongunstig in deze periode. De helft van de tellers had te maken met nevel en (mot)regen. Dit is de meest waarschijnlijke reden dat het totaal aantal waargenomen vogels iets lager lag dan vorig jaar. Toen werden 74.355 vogels

geteld*, dit jaar waren dat er 71.853 (Zie tabel 1).

Vooraf in de grote stukken open water, zoals de randmeren en de Loosdrechtse plassen waren er negatieve gevolgen. Op de Loosdrechtse plassen was er als gevolg van harde wind ook sprake van hoge golven. Op het Laarder Wasmeer en in de trek- gaten van de Ankeveense plassen was er daarnaast nog sprake van ijsbedekking, waardoor ook hier de vogels de verderop gelegen open plekken opzochten.

Door schattingen kunnen er ook nog wel eens onnauwkeurigheden zijn. Omdat het verschil met vorig jaar relatief klein is (ongeveer 2500 vogels, dat wil zeggen iets meer dan drie procent), moeten er uit de verschillen tussen 1994 en 1995 geen al te zware conclusies worden getrokken.

Aantallen

In totaal werden er 39 soorten aangetroffen, die terug te vinden zijn op de lijst in tabel 2.

Nieuw in 1995 waren Geoorde fuut, Kuifduiker, Carolina-eend,

Ooievaar, Wilde zwaan, Casarca, Toppereend, Waterral en Witgatje.

Wel in 1994 gesignaleerd, maar niet bij deze telling zes soorten, te weten Kleine rietgans, Brandgans, Krooneend, Scholekster, Watersnip en Kleine mantelmeeuw.

Als het gaat om aantallen is het opvallend dat de Midwinterwatervogeloptien (te vinden in tabel 3) precies dezelfde namen bevat als in 1994. Er is weliswaar sprake van

Soort	1991	1992	1993	1994	1995
Fuut	730	367	533	499	504
Dodaars	10	3	2	6	3
Kleine Zwaan	872	696	924	658	1.864
Knobbelzwaan	344	195	276	385	436
Kolgans	1.023	611	3.232	1.168	6.015
Grauwe gans	805	633	1.764	1.054	913
Nijlgans	14	7	16	39	87
Smient	21.574	12.734	16.109	29.303	20.218
Wintertaling	507	8	187	94	209
Wilde eend	5.024	4.187	5.299	4.650	4.321
Tafeleend	2.159	2.207	1.815	8.469	5.887
Kuifeend	2.157	5.282	4.560	14.632	11.346
Waterhoen	462	280	365	284	210
Meerkoet	3.920	4.342	6.900	6.486	9.916
TOTAAL	41.129	32.092	43.074	74.355	71.853

Tabel 1. Vergelijking van een aantal soorten over vijf jaar.

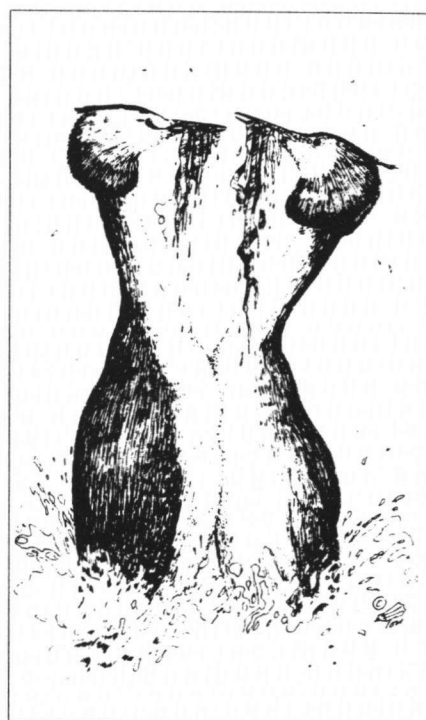
Tabel 2. Midwinterwatervogeltelling, soorten en aantallen.

Fuut	504
Roodhalsfuut	3
Dodaars	3
Geoorde fuut	1
Kuifduiker	1
Aalscholver	167
Roardomp	2
Blauwe reiger	168
Ooievaar	1
Wilde zwaan	3
Kleine zwaan	1.864
Knobbelzwaan	436
Kolgans	6.015
Grauwe gans	913
Gans ongedet.	451
Bergeend	33
Casarca	8
Nijlgans	87
Smient	20.218
Wilde eend	4.321
Krakeend	163
Slobeend	54
Wintertaling	209
Carolinaeend	1/2
Tafeleend	5.887
Kuifeend	11.346
Toppereend	1
Eend ongedet.	2.902
Brilduiker	107
Nonnetje	117
Middelste zaagbek	10
Grote zaagbek	270
Watteral	1
Waterhoen	210
Meerkoet	9.916
Kievit	21
Witgatje	2
Kokmeeuw	3.398
Stormmeeuw	1.137
Zilvermeeuw	215
Grote mantelmeeuw	35
Meeuw ongedet.	652
TOTAAL	71.853

marginale verschuivingen, maar over het algemeen zijn deze cijfers stabiel.

Als het gaat om de meeuwesoorten moet vermeld worden dat deze cijfers geen volledig beeld geven. Evenals vorig jaar hebben niet alle medewerkers de meeuwen meegeteld. Mogelijk geldt datzelfde voor de weidevogels. De melding van slechts 21 Kieviten en geen enkele Scholekster duiden hierop. Evenals vorig jaar was de Smient veruit de meestgetelde soort. Maar het aantal was een stuk minder. De aantallen in de meest cruciale gebieden (de zogenaamde monitoringgebieden) spelen hierbij een rol. In onze regio zijn onder meer de randmeren monitoringgebied. Op de randmeren aan de Flevozijde meldde Guus Proost in 1994 totaal 10.000 Smienten, nu zag hij er niet één. Enkele dagen voor de telling had hij nog zeker 5000 exemplaren waargenomen rond het eiland de Dode Hond (Eemmeer).

Bij de landelijke dan wel de internationale rapportage moet blijken waar de Smienten zich dit weekeinde bevonden. Dit is nu juist één van de grondgedachten achter deze telling: vaststellen waar met name de trekvogels zich bevinden tijdens de winterperiode. Een andere doelstelling is na te gaan hoe groot de populaties van de respectievelijke soorten zijn en toe- of afnames te kunnen vastleggen. Doordat deze telling al vele jaren, zeer intensief en consequent in geheel West-Europa wordt uitgevoerd door duizenden vrijwilligers, kunnen dergelijke feiten worden vastgesteld. Door de omvang van onze regionale telling, is het niet mogelijk om overzichtelijk alle cijfers te publiceren. In totaal is geteld in bijna 70 telgebieden in ons werkgebied. Het gaat hier om

Futen

gebieden in de provincies Noord-Holland, Utrecht en (vanwege de randmeren) Flevoland. Toch wil ik graag enkele bijzonderheden apart vermelden.

Driemaal werd een Roodhalsfuut gemeld. Twee bevonden zich in de Spiegel- en Blijkpolder, de derde op het Gooimeer. Daarnaast was er een Geoorde Fuut in de haven van Huizen en een Kuifduiker in het Naarderbos. Helaas opnieuw minder vaak de Dodaars. Alleen gezien op het Naardermeer en op de Wijde Blik (tweemaal). Ook de Roardomp was er minder vaak dan in de afgelopen jaren: alleen op het Naardermeer en op de Waterleidingplas bij Loenen. Opvallend was verder de aanwezigheid van een Ooievaar in de Rietpolder bij Muiden. Over deze waarneming door Jan Ram is al uitgebreid gepubliceerd in Korhaan 29 (2) 43-44.

De gegevens van het Naardermeer bevatten nog meer exclusieve waarnemingen. Wilde

zwaan (3 exemplaren) en **Middeleste zaagbek** (10 exemplaren) waren alleen hier te zien. De groepen **Grote zaagbek** (125 exemplaren) en **Nonnetje** (32 exemplaren) waren hier veruit het grootst.

De **Casarca** werd met acht exemplaren alleen gemeld vanuit de Noordpolder te Veld. Opvallend is ook de melding van een **Carolina-eend**. Deze werd door twee tellers gezien op de Kortenhoefsedijk in Kortenhoef. Aangezien het hier gaat om de grens tussen twee telgebieden, mogen we aannemen dat het hier zo goed als zeker over hetzelfde exemplaar ging. Vermeldenswaard is ook één **Topper-eend**, op het IJmeer, tussen de Hollandse Brug en Muiden. De twee enige **Witgatjes** werden gezien in de Horstermeerpolder en de enige **Waterral** in de Rietpolder in Muiden.

Tellers

De tellers maakten veelal gebruik van de auto als vervoermiddel bij de tellingen: 36 maal. Negentien maal gingen tellers te voet en eveneens 19 tellers meldden dat ze grotendeels of het geheel hun gebieden per fiets waren doorgetrokken. Acht gebieden werden met de boot bezocht.

Dank gaat uit naar de tellers F. Beffers, J. van Bergeijk, Y. Bosman, W. Duurland, J.H. de Haan, W.J. Hoeffnagel, P. Honig, A.J. van Klaveren, N. Klippel, R. Kole, M. Kraal, W. Langendorff, I. Mes, M. v.d. Pol, G. Proost, J. Ram, C. Rosier, P. Schut, T. Stoker, J. Terlouw, J.J. Verkerke, A.P. Vermeule, H.P. Vos, F.H. van de Weijer en R. Willemstein.

In het afgelopen jaar vond onder leiding van SOVON overleg plaats over de coördinatie van

de Midwintertelling. In het verleden kwam het vaak voor dat tellers elkaar tegenkwamen in hetzelfde telgebied, terwijl aangrenzende gebieden in het geheel niet geteld werden. Dit werd veroorzaakt door het bestaan van verschillende coördinatoren in provincie, regio en bij SOVON. Afspraak is nu dat ik de enige coördinator ben in ons werkgebied. Ik verzamel alle gegevens en stuur ze dan gezamenlijk naar SOVON. Toch werden nog drie gebieden dubbel geteld. Daar staat wel tegenover dat de telling volledig was, in die zin dat alle relevante en tevoren aangegeven terreinen binnen ons werkgebied zijn geteld.

* In het verslag van de telling van vorig jaar in De Korhaan 28 (3) 73-75 is ge-

1 (1)	Smient	20.218
2 (2)	Kuifeend	11.346
3 (4)	Meerkoet	9.916
4 (7)	Kolgans	6.015
5 (3)	Tafeleend	5.887
6 (5)	Wilde eend	4.321
7 (6)	Kokmeeuw	3.398
8 (9)	Kleine zwaan	1.864
9 (10)	Stormmeeuw	1.137
10 (8)	Grauwe gans	913

Tabel 3. Midwinterwatervogel -top tien.

meld, dat in 1994 in totaal 61.145 vogels zijn geteld. Dit cijfer is vanwege een optel-fout onjuist. In 1994 werden in werkelijkheid 74.355 vogels gezien door de tellers.

Over nestkasten en nestkaarten

Sommige vogelaars vragen zich wel eens af of het nog zin heeft met uitgebreid nestkastenonderzoek door te gaan. Inderdaad weten wij over het broedsucces van met name hollenbroeders in onze omgeving al aardig wat. Toch blijkt dat de afname die voor verscheidene vogelsoorten van tijd tot tijd wordt gesignaleerd nog steeds niet eenvoudig te verklaren is.

Dat geldt zeker voor veel van de niet-hollenbroeders, waarvan in veel gevallen niet zo heel veel bekend is van het verloop van het broedsucces. In broedvogelgidsen kunnen we van de meeste vogels wel algemene gegevens vinden van het gemiddelde aantal eieren per legsel, maar of die gegevens nog actueel zijn en of ze ook gelden voor de in onze omgeving broedende vogels is lang niet zo zeker. Om die reden is SOVON dan ook gestart met een proef met nestkaarten. Dit project is ook dit jaar, zij het nog op bescheiden schaal, voortgezet en zal ook

volgend jaar worden voortgezet. Het is de bedoeling aan de hand van de gegevens meer te weten te komen over de mogelijke oorzaken van achteruitgang. In het proefjaar 1994 werden gegevens verzameld van 115 vogelsoorten, waaronder ook veel heel algemene soorten, zoals Meerkoeten, Merel, Koolmees, maar ook van minder vaak voorkomende soorten zoals Draaihals, Houtsnip en de Europese kanarie. De gegevens die dit project op kan leveren, zullen een waardevolle aanvulling zijn op de gegevens die nu beschikbaar zijn en kunnen helpen bedreigde soorten effectiever te gaan beschermen. Het werk aan dit project is wel arbeidsintensief, maar het kan gemakkelijk door individuele vogelaars in de eigen woon- of werk-omgeving worden uitgevoerd. Meer informatie over dit project is te vinden in het recent verschenen juni-nummer van SOVON Nieuws.

Hilversumse manege zet deuren open voor de Boerenzwaluw

De manege aan de Sparrenlaan in Hilversum ligt aan de rand van de Hoorneboegsche Heide.

Deze manege was wat in verval geraakt en had veel achterstallig onderhoud. Mede daardoor konden Boerenzwaluwen er altijd gemakkelijk in- en uitvliegen door de deuren van de manege. De laatste jaren broedden er steeds 6 of 7 paren.

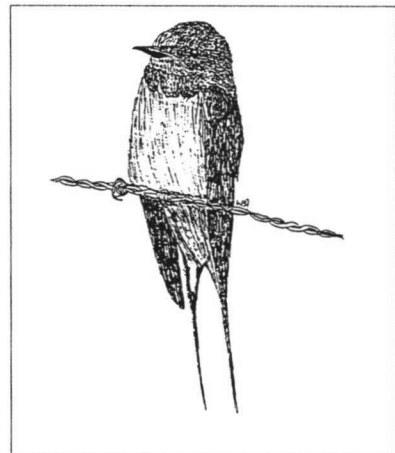
In 1993/1994 werd de manege verkocht en de nieuwe eigenaar sloeg drastisch aan het vernieuwen, verbouwen en renoveren. Het hele complex werd van een nieuw rieten dak voorzien en alle staldeuren werden vernieuwd. Daardoor zag ik de zaak voor de Boerenzwaluwen in het voorjaar van 1994 bijzonder somber in: alles zat potdicht!

Dat voorjaar, veertien dagen voordat ik de komst van de Boerenzwaluwen uit het zuiden verwachtte, heb ik de stoute schoenen aangetrokken. Nadat ik verscheidene malen de eigenaar niet thuisstrof, heb ik een brief achtergelaten en daarin de situatie voor de Boerenzwaluwen uiteengezet. De echtgenote had mij al gezegd: "ze kunnen toch gemakkelijk door het dak, want er zit toch niet overal nieuw riet op?" Maar de zwaluwen zijn juist gewend om door die open staldeuren en ramen naar bin-

nen te vliegen en niet door gaten in het hoge dak.

Bovendien had ik de brochure "Boerenzwaluwen in Waterland" bijgesloten (te bestellen voor f. 4,50 bij het Samenwerkingsverband Waterland, De Erven 2, 1151 AS Broek in Waterland, tel.: 02903-3048), waarin tips worden gegeven om het broeden op melkveebedrijven te stimuleren. Er wordt ook veel aandacht in de brochure besteed aan het voorkomen van overlast.

De nieuwe eigenaar van de manege was bereid om de Boerenzwaluwen in de gelegenheid te blijven stellen om in de manege te broeden. Er werden enkele ramen en deuren voor hen opengehouden. Resultaat: zeker vier broedparen.

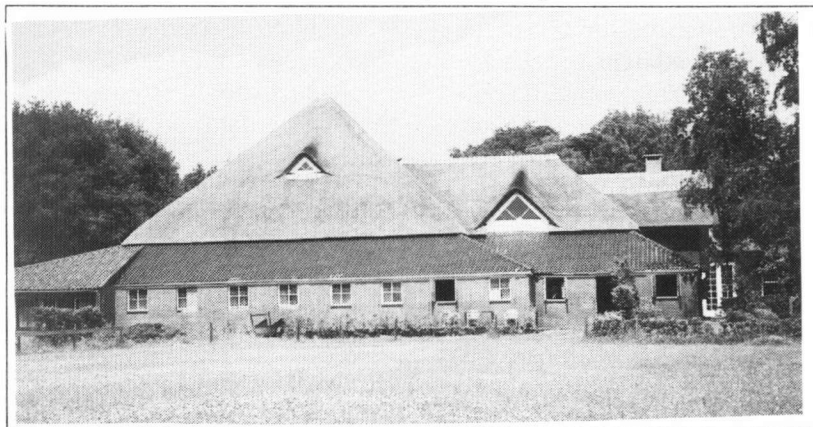

Boerenzwaluw

Ook in het huidige voorjaar vlogen er weer zeker tien Boerenzwaluwen rond de manege af en aan. Op 11 juni heb ik de eerste vier uitgevlogen jongen gezien. Daaruit moge blijken dat het goodwill kweken voor de vogels zin heeft.

JAAP TAAPKEN

De manege aan de Sparrenlaan in Hilversum.

Goois steunpunt tegen vervolging van roofvogels

Leden van onze subgroep Natuurbescherming hebben onlangs een steunpunt opgezet om meldingen van roofvogelvervolging in onze regio te kunnen signaleren en registreren. Doel is om door deze inspannin-

gen meer aandacht te vragen voor de weer groeiende vervolging en uiteraard ook om te bevorderen dat wetsovertreders vervolgd worden.

Hoewel roofvogels bij wet beschermd zijn, komt vervolging

verspreid over het hele land in toenemende mate voor. Het omvat de verstoring van nesten, het omzagen van nestbomen, het uithalen van eieren en jongen uit nesten, het zetten van klemmen en afschieten. De meest voorko-

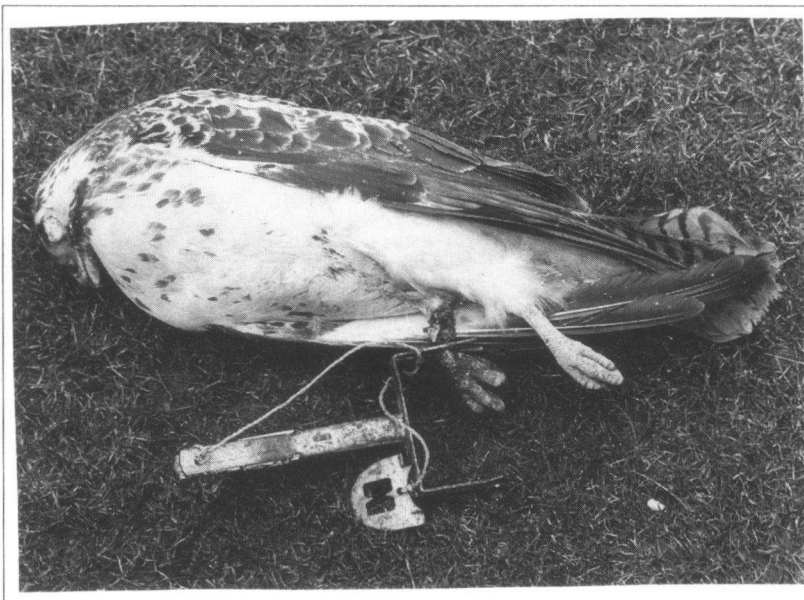
mende onnatuurlijke doodsoorzaak is nog steeds moedwillige vergiftiging. Het valt op dat deze praktijken vooral in de omgeving van beschermde natuurgebieden plaatsvinden. Buiten de natuurgebieden ontbreekt structureel toezicht, zodat de vele bekende gevallen nog wel eens het topje van de ijsberg zouden kunnen zijn.

In Gooi en omstreken vinden roofvogels als Buizerd, Havik, Sperwer, Torenvalk, Bruine- en Blauwe kiekendief hun leefgebied. Naast het opruimen van aas en het eten van insecten jagen roofvogels ook op duif- en kraaiachtigen, jonge konijnen en hazen en andere kleine zoogdieren en vogels. Hierdoor worden zij vaak door de mens als concurrent beschouwd.

De subgroep Natuurbescherming roept alle leden (maar uiteraard ook andere natuurliefhebbers) op bij het vermoeden van een wetsovertreding contact op te nemen met het steunpunt. De leden van het steunpunt zullen dan advies en ondersteuning geven bij het inschakelen van of aangifte doen bij de politie, de follow-up hiervan en het versturen van dode vogels voor onderzoek naar het Instituut voor Veehouderij en Diergezondheid in Lelystad.

Contact kan worden opgenomen met:

F. Beffers tel.: 02159-10176	Bussum
R. Kloosterman tel.: 02159-10562 (tevens fax)	Bussum
N. Klippel tel.: 02159-31041	Bussum
C. Sjobbema tel.: 02154-20215	Baarn
G. Knoet tel.: 02945-4853.	Ned. den Berg

Deze Buizerd werd het slachtoffer van een klem (Foto Fred Hess).

Subgroep zoekt hulp bij Knobbelzwanenbescherming

De problematiek is reeds in vele Korhaan-edities uit de doeken gedaan. Zoals op de laatste ledenvergadering uiteengezet, heeft de subgroep contacten gelegd met de wildbeheereenheid Vechtstreek en IJmeer. De zwanenschutter in ons gebied maakt daar deel van uit. Via de zwanenschutter zijn wij in contact gekomen met circa 15 boeren in ons werkgebied, die regelmatig klagen over zwanenoverlast en hiervoor zijn diensten inroepen.

De subgroep Natuurbescherming is bij alle boeren een inventarisatie aan het maken van de aard en de omvang van de problemen. Verwacht wordt dat deze inventarisatie in september a.s. wordt afgerond. Nu reeds is het duidelijk dat een van de opties zal zijn het verjagen van de vogels naar gedooggebieden. Tevens zal meer contact gehouden moeten worden

met de betreffende boeren en eventueel met de zwanenschutter.

Hiervoor zullen wij in het najaar een ploeg van minimaal vijf leden moeten samenstellen, welke regelmatig het veld ingaat. Dit zal hoofdzakelijk in het najaar en in het voorjaar gebeuren.

Alhoewel dit een andere vorm van "weidevogelbescherming" betreft dan het zo langzamerhand populair geworden beschermen van Grutto, Kievit, Tureluur etc., verdient de ook in onze regio zwaar belaagde Knobbelzwaan minstens zoveel aandacht.

Wij roepen daarom leden op zich bij ons te melden voor deze activiteiten.

Toekomstige knobbelzwaanbeschermers kunnen zich bij mij opgeven: Rob Kloosterman, Korte Singel 16, 1402 SJ Bussum
Tel./fax: 02159-10562.

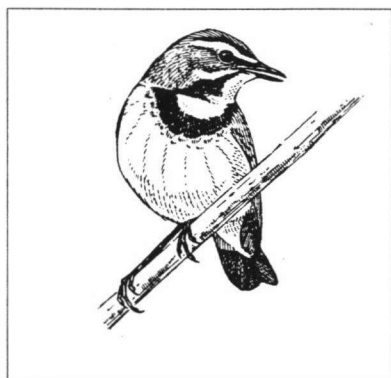

Geëscorteerd door een formatie van drie Lepelaars vertrok op 7 juni een groep van 20 deelnemers onder leiding van Rob van Maanen en Yolande Bosman vanaf het surfstrand richting Stichtse brug voor een avond-wandelexcursie. Cees Alten doet verslag.

Cees Alten

Baardmannetjes stelen de show bij de Stichtse brug

Er stond die avond een straffe westenwind, waardoor het water aan de oostzijde van de brug werd opgestuwd, wat een deel van de route zeer drassig maakte. De eerste vogels die wij te zien kregen waren een Torenvalk, Visdiefjes, Aalscholvers en veel Gierzwaluwen. Al spoedig na het vertrek bleek de vegetatie met o.a. vele gevlekte rietorchissen bijna net zo interessant als de vogels. Rob had de moeilijke taak om de deelnemers in beweging te houden.

Blauwborst

Een Bergeendenpaar met 5 jongen ging het water in om met veel moeite tegen de wind in weg te zwemmen. In de bosjes langs het pad hoorden en zagen wij de Rietgors, Blauwborst en Fitis.

Onder de brug werd de doorgang volledig belemmerd door

een hek dat is aangebracht door de wegenbouwers. Het nemen van deze hindernis viel niet mee. Eenmaal onder de brug door verder op weg naar de observatiehut kregen wij veel vogels in de kijker: Buizerd, Zwartkop, Boerenzwaluw, Oeverzwaluw, Huiszwaluw, Zwarte kraai, Fuut. Op een landtong ontdekten wij Bontbekplevieren, Kieviten en Tureluurs.

In de verte boven de rietkragen twee Bruine kiekendieven.

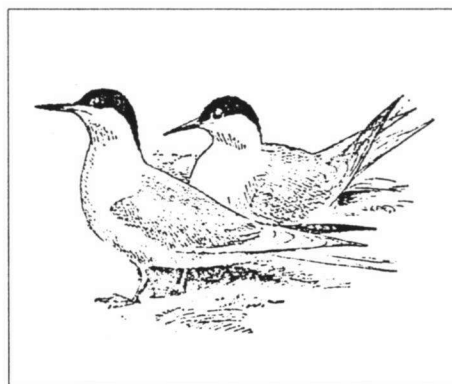
Aangekomen bij de observatiehut hadden wij het zicht op Grutto's, Kleine karekiet,

een paartje Gele kwikstaart, Nijlganzen, Slobeend, Knobbelswaan en ver weg een Kleine zwaan (met ring).

Het uitzicht uit de hut was aanvankelijk nogal beperkt door het riet dat nu voor de kijkopeningen groeit. Frank van de Weijer heeft dat probleempje tijdelijk opgelost, door tot de rand van zijn laarzen in het water staande het riet om te buigen.

Net voor wij van de hut vertrokken, kwamen twee Koekoeken langsvliegen en werd een paartje Baardmannetje naast de hut ontdekt. Het optreden van deze twee vogels, heel duidelijk en lang in beeld, de topper van deze excursie, was een fantastisch slot.

(Met dank aan de soufleuses Elly en Alice).

Visdieven

Vogels kunnen vliegen, maar soms hebben ze daar het vliegtuig voor nodig. Dat weet Wouter van den Brink, voormalig KLM-stationmanager in München, als geen ander. Omdat vogels geen verstand hebben van tickets, vliegen ze in dit verhaal mee als IPB'ers, een vakterm voor een passagier die meevliegt Indien er Plaats Beschikbaar is.

Wouter van den Brink

Zwaluwen per DC-6 Alpen over

Het speelde zich af in het najaar van 1951 toen een hoofdonderwijzer van een lagere school uit een klein dorpje ten zuiden van München mij te spreken vroeg.

Hij legde mij uit dat rond de boerderijen in Zuid-Beieren jaarlijks duizenden zwaluwen in het voorjaar neerstrijken, nesten bouwen, broeden en soms 2 à 3 broedsels groot brengen om daarna rond september weer over de Alpen naar het zuiden te vertrekken.

Dat was niet nieuw voor mij, maar hij had het volgende probleem: het komt ieder jaar weer voor dat een deel van de jonge zwaluwen van het tweede en zeker van het derde broedsel, niet volwassen genoeg zijn om de tocht over de Alpen te maken. Het gevolg daarvan is dat ze achter moeten blijven en ten dode opgeschreven zijn, want al spoedig is er geen voedsel (insekten) meer voor ze. Dan komt de winter met kou en sneeuw en overleven ze het niet. Hij kwam met het idee om deze jonge zwaluwen, die wegens uitputting heel gemakkelijk te vangen zijn, mee te nemen in de vliegtuigen naar Rome om ze daar los te laten, zodat ze vandaar weer verder naar het zuiden kunnen trekken. Als vogelvriend had ik daar wel oren naar en beloofde hem het te proberen.

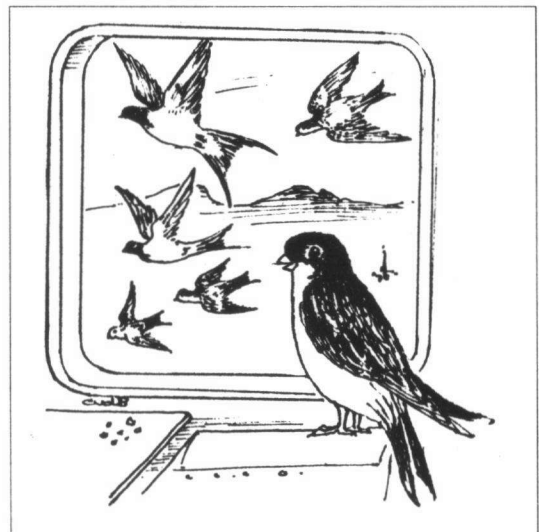
Een week later kwam hij, vergezeld van een paar leerlingen, met een stel schoenendozen waarin gaatjes geprikt waren vol met jonge zwaluwen. "Daar zijn ze dan", zei hij, "nu bent u aan de beurt". Ik had mijn collega in Rome al ingelicht en die beloofde mij er voor te zorgen dat de vogels direkt na aankomst in vrijheid gesteld zouden worden.

De DC-6 was behoorlijk bezet, maar we hadden nog twee stoelen naast elkaar vrij. Daar hebben we de dozen op gezet en vastgebonden. De gezagvoerder, de heer Viruly, vroeg me tijdens de afhandeling of er nog bijzonderheden waren. "Ja", zei ik tegen hem, "ik heb nog 100 IPB-ers en die wou ik wel meegeven". "100 IPB-ers" herhaalde hij verbaasd, "maar daar is toch geen plaats voor?".

Toen heb ik hem meegenomen in de machine en laten zien wat we gedaan hadden. Hij vond het prachtig en enige tijd later stond hierover een stukje in het KLM-blad De Wolkenridder met een tekening, waarop je één zwaluw in een vliegtuigstoel ziet zitten (raamplaats) met zijn tafeltje uitgeklaapt, waarop de stewardess wat "zaadjes" strooide. Door het

raam naar buiten kijkend zag je een vlucht zwaluwen in de lucht, zwoegend om over de bergen heen te komen. We hebben deze procedure enige weken volgehouden, want de aanvoer was groot. Ik denk dat de leerlingen plus ouders misschien wel ingeschakeld waren.

Na verloop van tijd kreeg ik weer bezoek van de hoofdonderwijzer.

Hij had weer een probleem. Hij had namelijk gelezen dat Italianen heel graag kleine vogels, zoals zwaluwen, eten en dat zijn vogels daar wel eens de dupe van zouden kunnen worden. Ik heb hem toen met mijn hand op het hart beloofd dat ik niet één zwaluw meer naar Rome zou sturen, maar dat ze van nu af naar Beiroet zouden vliegen. Toen was hij gerust gesteld.

PROGRAMMA

Attentie:

Met ingang van het nieuwe seizoen is de 'Goede Herderkerk' niet meer beschikbaar voor de lezingen. Vanaf september is daarom de nieuwe lokatie:

'Bethlehemkerk'

Loosdrechtseweg hoek Diependaalselaan, Hilversum

Parkeergelegenheid en de ingang van deze kerk vindt u aan de Melis Stokelaan.

Woensdag 23 augustus: Avond-fietsexcursie Eempolders o.l.v. Nico Klippel.

Vertrek om 19.00 uur vanaf het Gemeentehuis van Eemnes, Laarderweg 24a te Eemnes.

Zondag 3 september: Ochtend-wandelexcursie Gooimeerkust o.l.v. Rob van Maanen.

Vertrek om 6.30 uur vanaf het Oosterspoorplein te Hilversum.

Dinsdag 12 september: Avifauna-avond in de Oranjerie van Kasteel Groeneveld te Baarn. We evalueren het seizoen 1994/'95 en bespreken het komende seizoen 1995/'96.

Vanaf 19.30 uur is iedereen welkom en om 19.45 begint de vergadering.

15-16-17 september: Najaarsweekend Lauwersmeer.

We overnachten in het Kamphuis het "Blockhuys" op camping Lauwerszee te Vierhuizen. Wilt u mee, geef u dan zo snel mogelijk schriftelijk op bij Joke van Velsen. Door het beperkte aantal plaatsen geldt de volgorde van aanmelden en betalen.

Uiterlijke opgave en betaling voor 25 augustus a.s.

De kosten bedragen fl. 80,-, over te maken op postrekening nr. 2529179 t.n.v. Penningmeester VWG Het Gooi e.o. te Weesp.

Meenemen: slaapzak, sloop, hoeslaken (verplicht gesteld door de verhuurder), handdoek en washand, warme kleding, verrekijker en evt. telescoop, keukendoek, theedoek, vaatdoek, thermoskannetje voorzien van uw naam, regenkleding, laarzen, eten en drinken voor vrijdagavond en zaterdagochtend.

Donderdag 28 september: Lezing door de heer J. Knupker: "Invloed van bosbeheer op vogelstand". Jan Knupker is oud-medewerker van de "Heidemij" en lid van de ledenraad van "Natuurmonumenten" geweest. Hij is al vele jaren amateur ornitholoog. Hij zal het meer natuurlijke bosbeheer, het omzetten van naaldbos in een gemengd bos bespreken. Met name komt de invloed op de vogelstand aan de orde. Verder zal ook het effect van reconstructief beheer van uiterwaarden en Zeeuwse kustgebieden (plan Tureluur) besproken worden.

De lezing wordt gehouden in de 'Bethlehemkerk' aan de Loosdrechtseweg hoek Diependaalselaan te Hilversum. Aanvang 20.00 uur.

Zaterdag 30 september: Ochtend-wandelexcursie Egelshoek en omgeving o.l.v. Adri Vermeule en Jan Terlouw.

Vertrek om 7.00 uur vanaf de parkeerplaats tegenover het Vliegveld Hilversum aan de Noodweg.

Dinsdag 10 oktober: Werk-contactavond in de Oranjerie van Kasteel Groeneveld te Baarn.

Vanaf 19.45 uur bent u welkom.

Zaterdag 14 oktober: Dagexcursie naar de Pier van IJmuiden o.l.v. Ronald Sinoo e.a.

Vertrek om 6.00 uur vanaf het Oosterspoorplein te Hilversum. (Vergeet vooral niet u warm aan te kleden en eten en drinken mee te nemen).

Donderdag 26 oktober: Lezing door de heer C.J. Camphuysen over 'Zeevogels'.

Cees Camphuysen is verbonden aan het Nederlands Instituut voor Onderzoek van de Zee op Texel. Hij heeft recent een boek gepubliceerd: "Atlas of seabirds in the southern North Sea".

Voor een groot aantal vogelsoorten is de zuidelijke Noordzee van onmisbaar belang als overwinteringsgebied en als fourageergebied op de doortrek. Met name te noemen zijn de grote concentraties van Zeekoet, Zwarte zeeëend en Drieteenmeeuw.

De lezing wordt gehouden in de 'Bethlehemkerk' aan de Loosdrechtseweg hoek Diependaalselaan te Hilversum. Aanvang 20.00 uur.

Zondag 29 oktober: Ochtend-wandelexcursie naar de Stichtse brug en omgeving met een bezoek aan de nieuwe observatiehut, o.l.v. Guus Proost. Vertrek om 8.00 uur vanaf het surfstrand van Blaricum (west van de Stichtse Brug, gezien vanaf het Gooi).

Zondag 12 november: Ochtend-wandelexcursie Bergse Pad en Dammerkade. Vertrek om 8.00 uur vanaf de parkeerplaats van de R.K.Kerk in Ankeveen. Laarzen zullen waarschijnlijk wel nodig zijn!

Dinsdag 14 november: Werk-contactavond in de Oranjerie van Kasteel Groeneveld te Baarn. Vanaf 19.45 uur bent u welkom.

Zaterdag 18 november: Noordhollandse Vogeldag in Castricum.

Donderdag 23 november: Lezing door de heer S. Bijlsma: "Vogeltrek in Israël".

Simon Bijlsma is bioloog met speciale kundigheid op het gebied van de ecologie. Hij zal beelden laten zien van de belangrijke trekroute langs Israël. Het betreft een reportage van een onderzoek naar de trekroutes, dat belangrijk heeft bijgedragen aan de veiligheid in het luchtruim door het voorkomen van botsingen van vliegtuigen met vogels.

De lezing wordt gehouden in de 'Bethlehemkerk' aan de Loosdrechtseweg hoek Diependaalselaan te Hilversum. Aanvang 20.00 uur.

Zaterdag 9 december: Sovon-dag in de Flint in Amersfoort. Thema: Vogelonderzoek in binnen- en buitenland.

DEELNEMERS AAN DE EXCURSIES WORDT DRINGEND VERZOCHT OM BIJ ALLE EXCURSIES VOOR DE AANGEGEVEN TIJD AANWEZIG TE ZIJN, ZODAT OP TIJD VERTROKKEN KAN WORDEN.

Voor de goede orde wijzen wij er op dat de in het programma aangekondigde excursies, tenzij uitdrukkelijk anders vermeld, in principe uitsluitend bedoeld zijn voor leden en huisgenoot-leden van de VWG. U wordt dringend verzocht naar deze excursies geen kleine kinderen en geen honden mee te nemen. Dit geldt uiteraard ook voor de weekenden.

MUTATIES LEDENBESTAND

Nieuwe leden:

L. van Die	Peppelhof 7	1241 VS Kortenhoef	035-56140
Mw. M. Doorn	v.d.Zaenlaan 37	1215 SJ Hilversum	035-23372
G. Egberink	Kam.Onnesweg 137	1223 JD Hilversum	035-8233284
Mw. F.J.Heus-Gerritsen	Herenweg 84	1244 PZ Ankeveen	035-560095
Mw. M.J.Hoeffnagel-Tap	Brempark 58	2724 HW Zoetermeer	079-416824
J. Huyzer	E.Blocklaan 14	1241 BC Kortenhoef	035-564450
Mw. Huyzer	idem	idem (hagen)	
D.J. Koedijk-Brinkman	Vliestroom 369	2401 VK Alphen a/d Rijn	01720-41351
Nat.& Watersp.Centr. 't Raboes	Postbus 1292	3800 BC Amersfoort	033-562363
G.Notenboom	Beukstraat 42	3581 XH Utrecht	030-543628
Mw. V. de Roos	Rigelstraat 123	1223 AS Hilversum	035-857471
Mw. E.L.Siegerist	Koopweg 9	1402 PA Bussum	02159-37062
Mw. R.Veltkamp	Castorstraat 21	1223 EW Hilversum	035-834193
J.J. Visser	Estrikkweg 6	1272 AM Huizen	02152-62938

Adreswijzigingen:

J.M.Hoogeboom	Meteorenstraat 71	1223 ER Hilversum	
H.Oosterhout	A.v.Dalsumlaan 439	3584 HK Utrecht	030-516161
M. v.d. Pol	Fr.Duwaerstr.15	1318 AA Almere	036-5373117

B.J.P.Vermeulen
Mw. D.Vermeulen
VBW Zaanstreek p/a H.P.v.d.Brugge
H.J.A.Zwarteveen

Wichmondseweg 45
idem
Damsterd. 48
Veenbesstraat 558

7255 KZ Hengelo
1509 WJ Zaandam
3765 RR Soest

05753-5556

Bedankt:
K.A. 't Horst

Hilversum

Ontvangen Literatuur

Samenstelling: Ruud Willemstein

Genoemde artikelen zijn slechts een selectie en vormen niet de complete inhoudsopgave.

Argus, Kwartaaltijdschrift van de Stichting Kritisch Faunabeheer, jrg 20 no 1, maart 1995

Boomblad, IBN-DLO, jrg 7 no 2, april 1995:

Natuur zonder grenzen - Nederlandse zeevogels in kaart gebracht - Gevolgen van ontsnippering voor bosvogels - Waarom het slecht gaat met de Grote karekiet

Debakel, NJN-District VI, jrg 19 no 3, april 1995

De Domphoorn, Natuur- en Vogelwacht De Vijfheerenlanden, jrg 29 no 1, maart 1995: Ooievaarsnest hersteld

Dutch Birding, Dutch Birding Association, jrg 17 no 2, 1995: Field identification of female and juvenile Montagu's and Pallid Harriers - Herkenning en voorkomen van IJslandse grutto in Nederland -

Fitis, VWG Zuid-Kennemerland, jrg 31 no 1, 1995: De Nijlgans, een explosief toeneemende exoot?

De Gierzwaluw, VWG Amsterdam, jrg 33 no 1, 1995: Krekelzanger aan de Diemerzeedijk - Weidevogelbescherming in Waterland 1995

De Grutter, Vogelbeschermingswacht Zaanstreek, jrg 19 no 2, 1995: Verslag van de wintervogeltellingen in de Zaanstreek

De Kleine Ratelaar, IVN Gooi e.o., jrg 17 no 2, april 1995

De Korhaan, Ver. voor Vogel- en Natuurstudie De Wielewaal, afd. De Noorderkempen, jrg 23 no 2, april 1995

Knipselkrant, Stichting Kritisch Faunabeheer, jrg 19, maart 1995

De Kruisbek, Vogelwacht Utrecht, jrg 38 no 2, april 1995: Kolonievogels en zeld-

zame broedvogels in de provincie Utrecht in 1994 - Broedplaatskeuze van de Gierzwaluw in Amersfoort - Huiszwaluwen op trek - Brandganzen sinds 1990 broedvogel in Leersum

Limosa, NOU/SOVON/Watervogels, jrg 68 no 1, 1995: Grauwe pijlstormvogel *Puffinus griseus* en Noordse pijlstormvogel *P. puffinus* in de zuidelijke Noordzee: een offshore perspectief - Wielewalen in Flevoland - De Grauwe gans *Anser anser* als standvogel in ZW-Nederland - Ruiende Bergeenden *Tadorna tadorna* in de Nederlandse Waddenzee

Meerkoet, Natuur en Milieufederatie Wierhaven, no 1, 1995

Natuurbehoud, Ver. Natuurmonumenten, jrg 26 no 2, mei 1995

Natuur en Milieu, Stichting Natuur en Milieu, jrg 19 no 4, april 1995: Grauwe klauwier graadmeter voor natuurherstel

Idem, jrg 19 no 5, mei 1995

Onze Waard, Natuur- en Vogelwacht De Alblasserwaard, jrg 26 no 1, voorjaar 1995

Politie Dier en Milieu, Vereniging Politie dieren en milieubescherming, jrg 70 no 2, april 1995: Jagers Drenthe nemen het niet zo nauw met vergunningen

Idem, jrg 70 no 3, mei 1995: Wildlife handel omspannt de aarde - Uithalen eieren gewoonte zaak van de wereld

De Steenloper, Vogelwerkgroep Den Helder, jrg 13 no 68, februari 1995: Internationale watervogeltelling 1995 - Alledaagse vogels

De Tringlaan, Vogelwerkgroep Schagen e.o., jrg

18 no 2, april 1995: Een Ganzenexcursie in Friesland

Tussen Vecht en Eem, Ver. van Vrienden van het Gooi en de Stichting Tussen Vecht en Eem, jrg 13 no 2, mei 1995: Huiszen en zijn Oeverzwaluwen

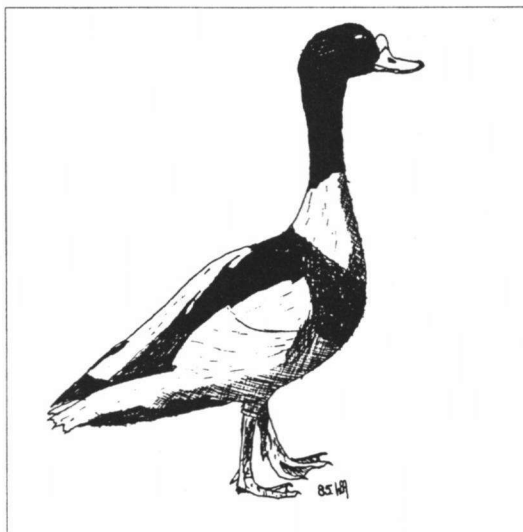
Vanellus, Bond van Friese Vogelbeschermingswachten, jrg 48 no 2, 1995: Verdwijnt de Zwarte stern uit Friesland?

Van Nature, Nieuws van Vereniging Natuurmonumenten, jrg 5 no 4, april 1995

Idem, jrg 5 no 5, mei 1995: Korhoenders Sallandse Heuvelrug langzaam vooruit

Het Vogeljaar, Tijdschrift voor vogelstudie en vogelbescherming, jrg 43 no 2, 1995: Betere bescherming van nesten - Genetisch bepaalde kleurafwijkingen bij vogels

De Wijde Blik, Tijdschrift voor natuur en milieu in Gooi, Vechtstreek e.o., jrg 12 no 95/1, april 1995: De bodem beschermd?

Bergeend

Veldwaarnemingen

Waarnemingen Overzicht (1)				
Samengesteld door Laura Mudde				
Soort	Aantal	Datum	Plaats	Waarnemer
Parelduiker	1	1995-02-25	Vecht bij Jachthaven, Weesp	A.M.v.d.Poel
Dodaars	2	1995-03-19	Naarderbos	C.Rosier/W.v.d.Bedum
Kuifduiker	1	1995-02-26	Oude Haven, Huizen (056)	R.Th.Huizenga
Kuifduiker	1	1995-03-04	Oude Haven, Huizen (056)	R.Th.Huizenga
Kwak	1	1995-02-13	Vesting Naarden bij Woonarken Abri	Buijs
Grote Zilverreiger	1	1995-03-13	Noordpolder te Veld, Eemnes	M.van Houten
Ooievaar	1	1995-02-19	's-Gravelandse Landgoederen Zuid	I.van Klaveren
Kleine Zwaan	352	1995-02-17	Eemnesser Polder (87A)	A.C.Driessen
Kleine Zwaan	400	1995-02-26	Noordpolder te Veld, Eemnes	J.van Gastel
Brandgans	13	1995-03-19	Hilversumse Meent	D.Jonkers,M.de Graaf
Nijlgans	2	1995-02-11	Meentweg, Hilversumse Meent	P.Schut
Casarca	1	1995-02-17	Oostermeent, Blaricum (58)	A.C.Driessen
Bergeend	4	1995-02-26	Oostermeent, Blaricum	J.van Gastel
Krakeend	6	1995-03-07	Naarden Vesting	A.M.v.d.Poel
Brilduiker	8	1995-02-13	Pier Gooimeer, Huizen	A.C.Driessen
Brilduiker	19	1995-02-19	Dammerkade-Ankeveense Plassen	P.Schut
Nonnetje	7	1995-03-04	Eempolder Noord	Keuning/Landman/Kamp
Grote Zaagbek	9	1995-02-19	Dammerkade-Ankeveense Plassen	P.Schut
Grote Zaagbek	10	1995-02-19	Hilversumse Meent, Karnemelksloot	L.Hartog
Grote Zaagbek	12	1995-02-26	Oude Haven, Huizen (056)	R.Th.Huizenga
Grote Zaagbek	2	1995-03-09	Water Langs Loodijk t.o.de Molen	Jan Ram
Grote Zaagbek	1	1995-03-18	Weiland naast Schaep & Burgh	F.C.Jager
Blauwe Kiekendief	1	1995-02-28	100mtr. Oost Warandaberg, Gooimeerkust	R.Th.Huizenga
Havik	1	1995-03-07	Bilderdijklaan, Hilversum	M.Prins
Havik	1	1995-03-08	Corversbos	Rosier/Heyn/Marmelst
Sperwer	1	1995-02-26	Vliegveld, Hilversum	D.Jonkers
Buizerd	11	1995-02-04	Eempolder Noord en Zuid	Jonkers/A.Verm/Dwars
Buizerd	4	1995-02-25	Oostermeent, Blaricum	J.van Gastel
Buizerd	3	1995-03-19	Naarder Bos	C.Rosier/W.v.d.Bedum
Smelleken	1	1995-02-02	Eempolder Noord	W.Weitjens
Waterhoen	5	1995-02-12	Gooiergracht Noord	D.Jonkers
Kraanvogel	37	1995-03-10	Boven Kerkhof, Bussum	J.Ketelaar
Kraanvogel	54	1995-03-11	Pr.Margietplantsoen, Bussum	C.Rosier
Kraanvogel	21	1995-03-11	(055D)	R.Th.Huizenga
Bontbekplevier	6	1995-02-26	Oostermeent, Blaricum	J.van Gastel
Goudplevier	650	1995-02-18	Oostermeent, Blaricum	D.Jonkers
Goudplevier	400	1995-02-25	Oostermeent, Blaricum	J.van Gastel
Kievit	2000	1995-02-25	Oostermeent, Blaricum	J.van Gastel
Bonte Strandloper	6	1995-02-26	Oostermeent, Blaricum	J.van Gastel
Watersnip	5	1995-02-06	Bussummerheide,tussen Randweg en Stuwwal	I.G.Jeltes
Grutto	37	1995-02-25	Oostermeent, Blaricum	J.van Gastel
Grutto	40	1995-03-11	4e Kwadrant, Blaricum	H.Weenen
Grutto	14	1995-03-12	4e Kwadrant, Huizen (057)	R.Th.Huizenga
Grutto	400	1995-03-23	Eilandje voor Dode Hond, Eemnes	D.Jonkers,A.Vermeule
Regenwulp	1	1995-03-23	Voorlanden Stichtse Brug	D.Jonkers
Wulp	7	1995-02-17	Oostermeent, Blaricum (58)	A.C.Driessen
Witgatje	1	1995-03-13	Noordpolder te Veld, Eemnes	M.van Houten
Zilvermeeuw	70	1995-03-12	Bilderdijklaan, Hilversum	M.Prins
Bosuil	1	1995-02-19	A27 bij Eemnes	A.Liosi
Ransuil	4	1995-02-12	Woensberg, Blaricum	D.Jonkers/M.de Graaf

Veldwaarnemingen

Waarnemingen Overzicht (2)				
Samengesteld door Laura Mudde				
Soort	Aantal	Datum	Plaats	Waarnemer
Velduil	1	1995-02-26	Nederhorst den Berg	C.Rosier/W.v.d.Bedum
IJsvogel	1	1995-02-15	Gooilust	B. & N.Dwars
IJsvogel	1	1995-02-18	Loodijk (Essopomp) 's-Graveland	L.Hartog
IJsvogel	3	1995-02-28	Karnemelksloot, Naarden	B.v.d.Brink
IJsvogel	2	1995-03-09	Sloot tussen Quest en Oostdijk, Naarden	P.Boontje
IJsvogel	1	1995-03-15	Singel bij Paardebloem, Huizen	A.C.Driessen
IJsvogel	1	1995-03-19	Valse Bos, Eemnes	M.de Graaf
Groene Specht	1	1995-02-25	Bussummerheide	I.G.Jeltes
Groene Specht	1	1995-03-13	Meerkade (bij hut), Naardermeer	P.Schut
Groene Specht	1	1995-03-23	Westerhei langs Erfgooiersstraat	M.A.F.H.Tabois
Groene Specht	1	1995-03-24	Rietmeent, Hilversum	P.Schut
Groene Specht	1	1995-03-24	Bachlaan/Sijsjesberg, Huizen	B.v.d.Brink
Groene Specht	2	1995-03-28	Bos van Zonnestraat, Oud Ziekenhuis	C.Platteel
Grote Bonte Specht	2	1995-02-19	Bussummerheide (Mil.Terrein)	I.G.Jeltes
Grote Bonte Specht	2	1995-02-19	Bussummerheide (Mil.Terrein)	I.G.Jeltes
Grote Bonte Specht	1	1995-03-04	Harmen Vosweg, Laren	G.Bieshaar
Grote Bonte Specht	2	1995-03-20	Noolseweg, Laren	G.Bieshaar
Veldleeuwerik	50	1995-02-25	Oostermeent, Blaricum	J.van Gastel
Graspieper	6	1995-02-26	Oostermeent, Blaricum	J.van Gastel
Graspieper	1	1995-03-12	4e Kwadrant, Huizen (057) 1e waarn.1995	R.Th.Huizenga
Grote Gele Kwikstaart	1	1995-03-11	4e Kwadrant, Blaricum	H.Weenen/v.Beusekom
Grote Gele Kwikstaart	1	1995-03-14	Schuttersweg, Hilversum	M.Prins
Grote Gele Kwikstaart	1	1995-03-26	Gooiergracht, Blaricum	D.Jonkers
Gekraagde Roodstaart	1	1995-03-27	Bussummerheide	I.G.Jeltes
Roodborsttapuit	1	1995-03-30	Bussummerheide	I.G.Jeltes
Zanglijster	1	1995-02-26	Palingpad, Blaricum	J.van Gastel
Koperwiek	40	1995-03-19	Naarder Bos	C.Rosier/W.v.d.Bedum
Tjiftjaf	5	1995-03-12	Einde Gooi, Gr.Floris V weg, Egelshoek	M.Prins
Tjiftjaf	1	1995-03-20	Naarderstraat 170, Huizen (in Berk)	C.Holzenspices
Tjiftjaf	1	1995-03-30	Kortenhoefsedijk	A.van Klaveren-Oord
Goudhaantje	3	1995-03-10	Tuin Bilderdijklaan, Hilversum	M.Prins
Baardmannetje	2	1995-03-23	Voorlanden Stichtse Brug	D.Jonkers
Staartmees	2	1995-03-08	Tuin Bilderdijklaan, Hilversum (nest)	M.Prins
Glanskop	1	1995-02-19	Laapersbos-Zuid, Hilversum	D.Jonkers/M.de Graaf
Kuifmees	2	1995-03-28	Tuin Bilderdijklaan, Hilversum	M.Prins
Zwarte Mees	1	1995-02-20	Tuin Da Costalaan, Hilversum	I.van Klaveren
Boomkruiper	1	1995-02-05	Meerkade, Naardermeer	P.Schut
Ekster	21	1995-02-11	Tuin Potgieterlaan, Hilversum (in 1 boom)	M.Prins
Bonte Kraai	19	1995-02-18	Eiland Eemmeer	D.Jonkers/M.de Graaf
Ringmus	7	1995-03-09	Park Labradorstroom, Huizen	A.C.Driessen
Sijs	80	1995-02-05	Meerkade, Naardermeer	P.Schut
Sijs	1	1995-02-06	Tuin Noordewierlaan 34, Bussum (vetbol)	I.G.Jeltes
Sijs	20	1995-02-19	Het Hol	I.van Klaveren
Barmsijs	20	1995-03-08	Naarden Vesting	J.Lamers
Goudvink	1	1995-03-02	Tuin Goudwespmeent, Hilversum	F.C.Jager
Goudvink	4	1995-03-04	Harmen Vosweg, Laren	G.Bieshaar
Goudvink (Europese v.)	1	1995-02-06	Voor Warandaberg (055D)	R.Th.Huizenga
Appelvink	2	1995-03-01	Sijsjesberg, Huizen	A. & B.v.d.Brink
Rietgors	10	1995-03-13	Dammerkade	A.M.v.d.Poel

Maak vogelaars lid van de

VOGELWERK GROEP

T GOOI EN OMSTREKEN

Lidmaatschap: 20 gulden per jaar
Huisgenootleden 7,50 gulden per jaar

Postgiro 2529179 t.n.v. penningmeester
VWG Het Gooi e. o., Weesp.

LIJST VAN ADRESSEN DIE U NODIG KUNT HEBBEN

Postadres VWG: WVG Het Gooi e.o., Postbus 1028, 1200BA Hilversum
Postrekening 2529179 t.n.v. Penningmeester VWG Het Gooi e.o.

Het Vogelwerkgroep Bestuur:

Voorzitter:	: R.A.Kole	Torenvalk 22	3752 SK Bunschoten	03499-82303
Sekretaris	: B.den Hoed	Kronenburgerdwarstr.3	1271 PR Huizen	02152-61962
Penningmeester	: L.Mudde	Slauerhoffstraat 6	1382 RR Weesp	02940-11683
SG Algemene Zaken	: L.J.Dwars-Van Achterbergh	Prinsenstraat 15	1211 LS Hilversum	035-233973
SG Avifauna	: G.M.L.Proost	Oostergo 15	1274 JS Huizen	02152-51661
SG Nestkasten	: D.A.Jonkers	Koggewagen 3	1261 KA Blaricum	02152-60456
SG Vogelcursus	: P.van der Poel	Siriusstraat 25	1223 AC Hilversum	035-831592
SG Excursies	: J.J.M.van Velsen	Dotterbloemlaan 39	3742 ED Baarn	02154-18804
SG Communicatie	: P.Schut	Rietmeent 98	1218 AZ Hilversum	02159-36811
SG Natuurbescherming	: R.Kloosterman	Korte Singel 16	1402 SJ Bussum	02159-10562

Waarnemingskaartjes:

Inzenden	: L.Mudde	Slauerhoffstraat 6	1382 RR Weesp	02940-11683
Afhalen	: R.G.Moolenbeek	Mr.J.C.Bührmannlaan 42	1244 PH Ankeveen	035-562641
	W.J.A. Hoeffnagel	Krekelmeent 72	1218 ED Hilversum	02159-19356
	P.van der Poel	Siriusstraat 25	1223 AL Hilversum	035-831592
	J.J.M.van Velsen	Dotterbloemlaan 39	3742 ED Baarn	02154-18804

Waarnemingskaartjes kunnen bij alle bestuursleden worden ingeleverd.

Andere Nuttige Adressen:

Controleur Vogelwet	: R.G.Moolenbeek	Mr.J.C.Bührmannlaan 42	1244 PH Ankeveen	035-562641
Consulent Vogelbescherming en Vrije Vogelreservaten:	R.Kloosterman	Korte Singel 16	1402 SJ Bussum	02159-10562
Aanmelding Vogelcursus	: A.v.Klaveren-Van Oord	Berkenhof 3	1241 VP Kortenhoef	035-561426
Eempoldertellingen	: R.van Veen	Hofflaan 17	1241 XL Kortenhoef	035-563642
Vogelasiel Het Gooi	: W.van Ingen-Den Oude	J.v.Schimmelstr.6	1411 VS Naarden	02159-45658

Voor ongelukken en/of problemen, welke ontstaan tijdens activiteiten van de Vogelwerkgroep, is de vereniging op geen enkele wijze verantwoordelijk te stellen.

Contributie: Voor leden f. 20,- (minimaal), huisgenootleden f. 7,50 (minimaal).
Bij voorkeur betalen aan het begin van het kalenderjaar met de van ons ontvangen acceptgirokaart.

Opzegging van het lidmaatschap dient te geschieden vóór 1 november van elk kalenderjaar.

In verband met de afsluiting der boeken door de penningmeester dienen declaraties voor gemaakte kosten vóór 1° december bij de coördinator van de betreffende subgroep te worden ingediend.

"De Korhaan"
Uitgave Vogelwerkgroep Het Gooi e.o.
Postbus 1028, 1200 BA Hilversum

port betaald
Hilversum

XH 3016104 G
J W LECLERCQ

VT HOFFSTR 28
1223EE HILVERSUM